

tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervs-
virksomhed m. v. i tysk interesse.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, lovforsla-
gets tekst, således ændret, og dets overgang
til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget
går direkte til tredje behandling uden for-
nyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør
indsigelse imod dette forslag, betragter jeg
det som vedtaget. (Ophold). Det er ved-
taget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om
indseende med priser.*

(Første behandling findes i tidenden sp.
4304, udvalgets betænkning i tillæg B. sp.
665).

Der var stillet 1 ændringsforslag i be-
tænkningen.

Udenfor betænkningen var der stillet
følgende ændringsforslag:

Af *Aksel Larsen, Ragnhild Andersen og
Alfred Jensen:*

Principal:

Ændringsforslag.

Til § 1.

1) I 8. linie efter „1956“ sættes punktum,
og resten af paragraffen udgår.

Til § 3.

2) Paragraffen affattes således:

„De i § 1 omhandlede virksomheder, der
ønsker at foretage prisforhøjelser som følge
af stigninger i de afholdte indkøbspriser,
transport- og driftsomkostninger, skal hen-
vende sig herom til monopoltilsynet. I hen-
vendelsen skal angives de den 12. april
1956 gældende priser, de ønskede nye pris-
ser og en kort redegørelse for grundlaget
for forhøjelsen.“

Subsidiært:

Underændringsforslag.

Til § 1 i ændringsforslaget i udvalgets
betænkning.

3) I stk. 1 udgår ordene „af forbruger-,
producent- eller handelsorganisationer“.

4) Til stk. 1 føjes som nyt punktum:
„Sådan undersøgelse kan monopoltilsyn-
et også foretage på egen foranledning.“

Formanden: Sammen med denne sag fore-
tages den følgende sag på dagsordenen,
nemlig:

*Anden behandling af forslag til lov om
ændring i lov om tilsyn med monopoler og
konkurrencebegrænsninger.*

(Første behandling findes i tidenden sp.
4304, udvalgets betænkning i tillæg B. sp.
665).

Der var stillet 1 ændringsforslag i be-
tænkningen.

Udenfor betænkningen var der ikke stillet
ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsfor-
slagene og spørgsmålet om lovforslagenes
overgang til tredje behandling sættes til
forhandling under eet.

**Udvalgets ordfører (Poul Hansen [Kalund-
borg]):** Som det fremgår af betænkningen,
har udvalget holdt 9 møder og haft samråd
med handelsministeren og finansministeren.
Udvalget har modtaget en deputation fra
Danske Husmødres Forbrugerråd og der-
udover en række skriftlige henvendelser.
I betænkningen findes anført, hvorfra vi
har modtaget disse henvendelser, og de
vigtigste af dem er optrykt som bilag til
betænkningen. I alle de skriftlige henven-
delse, som ikke er optrykt, protesteres der
mod det foreslåede avancestop.

Hvad angår de spørgsmål, som er stillet
til den højtærede handelsminister, og som
ministeren har besvaret, skal jeg kun nævne,
at udvalget har bedt om — og også har
modtaget — det materiale om pris- og avan-

[Poul Hansen (Kalundborg).]

cekontrol, som monopoltilsynet efter anmodning har tilsendt det såkaldte samordningsudvalg, og som på grundlag af en pressemeddelelse blev omtalt ved lovforslagenes første behandling.

Det i betænkningen omtalte samråd med den højtærede finansminister drejede sig om udløbet af lovgivningen om det såkaldte særpristal, idet man i udvalget ønskede oplyst, hvorfor denne lovgivning ikke er foreslået forlænget. Herom oplyste den højtærede minister bl. a., at der foregår visse overvejelser om en omlægning af beskatningen af vin og spiritus, og at der herunder overvejes visse mindre lempelser, som muligvis vil opveje de i sin tid gennemførte afgiftsforhøjelser, der ikke er medregnet i særpristallet.

Under et af samrådene med den højtærede handelsminister blev der redegjort for arbejdet i den såkaldte kvalitetsmærkningskommission, og vi fik at vide, at dette arbejde stod forholdsvis nær ved sin afslutning.

Inden jeg omtaler selve resultatet af udvalgets arbejde, skal jeg yderligere oplyse, at formanden for det såkaldte tillidsmandsudvalg, som blev nedsat under strejkesituationen, hr. Peder Møller, har anmodet om foretræde for udvalget; det skete imidlertid på et så sent tidspunkt, at der var nedsat underudvalg til udarbejdelse af betænkningen, men et foretræde kan naturligvis finde sted mellem lovforslagenes anden og tredje behandling.

Det har ikke i udvalget været muligt at opnå flertal for de to af den højtærede handelsminister fremsatte lovforslag i deres oprindelige form. Et flertal — de radikale og de socialdemokratiske medlemmer af udvalget — har derefter samlet sig om en ny affattelse af lovforslagene, således som det fremgår af betænkningen, medens et mindretal — venstres og de konservative medlemmer af udvalget — hverken har kunnet tiltræde ministerens eller flertallets forslag.

Den nye affattelse af forslag til lov om indseende med priser taler forsåvidt for sig selv, og jeg finder ingen anledning til som ordfører for udvalget at føje kommentarer hertil.

Den nye affattelse af lovforslaget om

ændringer i monopolloven går ud på en forlængelse af gyldigheden af monopollovens § 24 i 2 år: fra 1. juli i år til 1. juli 1958. Stk. 1 i denne paragraf i monopolloven lyder således:

„For sådanne varer og ydelser, som er opført på en af monopoltilsynet efter forhandling med vedkommende enkeltvirksomheder eller organisationer offentliggjort fortegnelse, må i tiden indtil 1. juli 1956“

— det er denne dato, som ændres til 1. juli 1958 —

„prisforhøjelser, der skal anmeldes i henhold til § 6, jfr. § 7, stk. 2, ikke sættes i kraft uden monopoltilsynets godkendelse.“

Den fortegnelse, som omtales her, omfatter for tiden ca. 60 grupper af varer og tjenesteydelser, for hvilke priserne altså ikke må forhøjes uden forudgående tilladelse. Når bestemmelsens gyldighed nu forlænges i 2 år, vil der naturligvis ikke være noget i vejen for, at yderligere varer og tjenesteområder, som falder indenfor monopollovens rammer, kan henføres til fortegnelsen og dermed underkastes bestemmelsen om, at prisforhøjelse ikke må ske uden forudgående tilladelse.

Foruden at stille de nævnte ændringsforslag har udvalgets flertal i betænkningen fremsat nogle bemærkninger om spørgsmålet skiltning og mærkning af varer, og som man vil se, har mindretallet på nogle punkter helt eller delvis kunnet slutte sig dertil. Jeg vil vedrørende disse spørgsmål nøjes med at henvise til betænkningens ordlyd, og jeg skal herefter på udvalgsflertallets vegne anbefale de stillede ændringsforslag angående begge lovforslag til vedtagelse.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger om ordfører for mit parti. Vi deltager i flertalsindstillingen om ændringsforslaget til prislovsforslaget. Deri ligger dels, at vi tillægger de bestemmelser, der således er mulighed for at gennemføre, værdi, dels ligger deri, at det er det yderste, som vi på dette tidspunkt kunne opnå. Vi havde naturligvis helst set den højtærede handelsministers oprindelige forslag gennemført, og vi beklager stærkt, at det ikke har været muligt at samle et flertal herom.

Jeg vil gerne her gøre et par bemærkninger om de af de ærede medlemmer hr.

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Aksel Larsen, fru Ragnhild Andersen og hr. Alfred Jensen stillede ændringsforslag udenfor betænkningen. Disse ændringsforslag ser jo i og for sig meget sympatiske ud, men jeg må alligevel anbefale at stemme imod dem. Vi har i udvalget, som jeg lige har nævnt, søgt at opnå det mest mulige; vi har, som det fremgår, sluttet en aftale med det radikale venstres medlemmer, og en sådan aftale vil vi naturligvis ikke forlade, selvom der nu stilles nogle ændringsforslag her i salen fra kommunistisk side.

Både ved førstebehandlingen og under udvalgsarbejdet har der været rettet kritik imod de kontrolbestemmelser, der er knyttet til kapitel I i den højtærede handelsministers forslag til lov om indseende med priser, altså det kapitel, der omhandler et avancestop. For at imødekomme denne kritik har vi fra vor side søgt tilslutning til en udformning af et forslag om avancestop uden disse kontrolbestemmelser. Vi mente, at et sådant forslag måtte have store muligheder for at vinde tilslutning, fordi vi hermed gik en vej, der tidligere er betrådt. Jeg minder om, at der i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, som vi gennemførte for godt et års tid siden, er bestemmelser om, at der ikke må beregnes avance af de afgifter, som pålægges ved denne lov. Jeg minder også om, at der under regeringen Erik Eriksen som led i det økonomiske forlig i foråret 1951 blev udstedt en bekendtgørelse af 21. marts samme år om et midlertidigt avancestop for 16 varegrupper. Den daværende regering og den daværende handelsminister — jeg tror, det ærede medlem hr. Weikop var handelsminister på det tidspunkt — må altså have ment, at et sådant avancestop havde værdi. Det blev yderligere understreget af, at man i besvarelse af nogle spørgsmål et års tid senere — spørgsmål, som blev stillet i det udvalg, der behandlede prisloven — opgjorde den kontante værdi, om jeg så må sige, af avancestoppet til at udgøre 30 mill. kr. for et år. På baggrund af disse fortilfælde fandt vi det ikke alene rimeligt og forsvarligt at foreslå et avancestop i den nye form, men vi måtte jo også have forventning om, at det kunne vinde tilslutning. Dette skete desværre ikke, hvad vi meget beklager. Vi må også beklage, at det ikke har været muligt

at vinde tilslutning til den ændring af monopolloven, som den højtærede handelsminister har foreslået.

Medens det altså har været muligt at opnå enighed mellem os og det radikale venstres udvalgsmedlemmer om visse andre foranstaltninger, har venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget stillet sig praktisk talt helt afvisende. Jeg tror, at denne afvisende holdning vil vække skuffelse i meget vide kredse af befolkningen. Både af hensyn til den samfundsmæssige interesse i at holde omkostningsniveauet så lavt som muligt og af hensyn til forbrugerne skulle man synes, at vi alle her i tinget kunne forenes i bestræbelserne for at sikre en rolig prisudvikling.

Der er een grund mere, som gør det vanskeligt at forstå venstres og de konservatives afvisende holdning. Der er fra disse to partiers side i hele den politiske diskussion argumenteret meget flittigt med henvisning til inflation. Man har brugt inflationen som argument mod krav om lønforhøjelser, og man har brugt den som argument mod gennemførelse af foreliggende reformforslag. Inflationen er ført i marken, når det gælder angreb på regeringen, og den blev endda i efteråret fra konservativ side anført som argument for skattelettelser. Men når vi nu står overfor forslag, som tilsigter at holde prisudviklingen i ro, er det pludselig, som om de to partier helt har glemt den tidligere megen tale om inflation. Jeg synes, der her er en skævhed i deres holdning, som jeg tror vil vække megen forundring i befolkningen.

For os har det afgørende været at få gennemført, hvad der har været mulighed for at gennemføre til sikring af en rolig prisudvikling. Efter vor opfattelse ville det have været bedst, om den højtærede handelsministers forslag kunne være blevet gennemført. Vi havde derved fået en større øjeblikkelig virkning end den, der kan opnås ved det, et flertal har samlet sig om; men vi mener, det ville have været uforvarsomt ikke at gennemføre, hvad der nu kunne gennemføres.

Vi er ikke så meget uenige med det radikale mindretal i udvalget, når det i betænkningen gør gældende, at den opgave, som foreligger i en tid med normal vareforsyning, er at fremme en sund konkur-

[Poul Hansen (Kalundborg).]

rence og at gøre det så let som muligt for forbrugerne at finde frem til de rimeligste priser. Derfor har vi også kunnet medvirke til den nye udformning af forslag til lov om indseende med priser.

Efter § 1 i denne nye udformning kan monopoltilsynet efter anmodning af nærmere angivne organisationer foretage undersøgelser af pris- og avanceforholdene på konkrete områder og offentliggøre resultaterne heraf. Man kan herved opnå at kaste mere lys over prisforholdene og give forbrugerne en nyttig vejledning. Bestemmelsen kan forhåbentlig derudover få den betydning, at den på forhånd tilskynder de erhvervsdrivende til at undgå urimelige avancer. Med den udformning, paragraffen har fået, pålægger den i virkeligheden bl. a. forbrugerorganisationerne et medansvar for prisforholdenes udvikling. De har adgang til at rette anmodning til monopoltilsynet om at foretage de nævnte undersøgelser. Heri ligger en stærk tilskyndelse til forbrugerorganisationerne om at følge med i prisforholdene og om at slå alarm, hvor der skønnes at være tale om urimelige prisdannelse. Jeg vil gerne udtale et kraftigt håb om, at forbrugerorganisationerne vil være opmærksom på den ret, som de hermed har fået, og at de vil udnytte den i overensstemmelse med ånd og bogstav i den nye paragraf.

På samme måde vil jeg gerne udtale vor tilfredshed med § 3, der giver monopoltilsynet bemyndigelse til for de såkaldte mærkevarer at bestemme, at pakningerne skal give oplysning om nettovægten af indholdet.

Om § 2 vil jeg kun sige, at den efter vor opfattelse blot betyder, at man nu i lovsform nedfælder en aftale, som tidligere er truffet i vareforsyningsudvalget.

Må jeg så hertil føje, at vi i og for sig kunne have ønsket, at § 1, der giver adgang til prisundersøgelser, havde fået — skal jeg sige en slags sanktionstilføjelse gående ud på at give regler for, hvad man kunne foretage sig, såfremt undersøgelserne måtte blotlægge urimelige prisforhold. Det er der altså ikke blevet tale om, men efter vor opfattelse må det da være sådan, at hvis en undersøgelse viser urimelige prisforhold og en offentliggørelse heraf ikke i sig selv

medfører, at sådanne forhold bliver rettet, må der deri ligge grundlag for den højtærede handelsminister til at fremsætte forslag om lovgivningsindgreb til at råde bod på de skæve forhold, der er blevet klarlagt.

Jeg har et par yderligere bemærkninger i anledning af, at de ærede medlemmer fra venstre og det konservative folkeparti ikke har kunnet tiltræde ændringsforslagene i betænkningen. Da handelsministerens forslag var til første behandling, anvendte de ærede ordførere fra venstre og det konservative folkeparti meget stærkt en pressemeddelelse, der omhandlede en redegørelse, som monopoltilsynet havde tilsendt det såkaldte samordningsudvalg. Der var deri nogle bemærkninger om, at en almindelig avancekontrol kun i tilfælde af meget betydelige prisstigninger kunne forventes at stå i et rimeligt forhold til de ulemper, som var forbundet dermed.

Pressemeddelelsen, hvori dette var refereret, blev som sagt stærkt anvendt ved første behandling, og man fik det indtryk, at de ærede ordførere lagde stor vægt på monopoltilsynets mening. Nu er denne redegørelse fra monopoltilsynet jo blevet forelagt udvalget, og jeg har ikke noget imod at bekræfte, at den indeholder den nævnte kritiske vurdering af et almindeligt avancestop. Men redegørelsen rummer også andre synspunkter. Man fremhæver f. eks. betydningen af, at man kunne få forlænget bemyndigelsen efter monopollovens § 24, netop det, som nu foreslås i flertallets ændringsforslag. På samme måde fremhæver man meget stærkt offentlighedsprincippet og gør gældende, at hvis man i tilstrækkelig grad skal følge det, må der en videregående ret til til også udenfor monopollovens område at foretage prisundersøgelser. Også dette ligger i flertalsindstillingen.

Man skulle efter den vægt, som de ærede ordførere for venstre og det konservative folkeparti tillagde monopoltilsynets opfattelse ved første behandling af lovforslagene, have troet, at de havde tillagt også de andre synspunkter en tilsvarende vægt og ud derfra kunne have tilsluttet sig ændringsforslagene. Det er imidlertid ikke tilfældet, og det vil jeg for mit vedkommende meget stærkt beklage.

Jeg vil samle mine betragtninger derhen, at vi er kede af og skuffede over, at det

[Poul Hansen (Kalundborg).]

ikke har været muligt at gennemføre de oprindelig fremsatte lovforslag. Vi har den opfattelse, at et øjeblikkeligt virkende pris- og avancestop indenfor monopolområdet ville have været af stor værdi. På den anden side tillægger vi de bestemmelser, der nu er opnået flertal for, værdi og vil gerne medvirke til deres gennemførelse. Jeg skal derfor anbefale, at flertalsindstillingerne i betænkningen bliver vedtaget her i tinget.

Aksel Larsen: Denne historie blev startet samtidig med, at man gik i gang med statsindgreb i overenskomstsituationen, hvorved man ophøjede mæglingforslaget til lov. Dengang forkyndte man dels fra forskellige fagforbundslederes side, dels fra regeringens side og — hvis jeg ikke husker meget fejl — også det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg)s, at når man nu gennemførte dette indgreb, ville man naturligvis træffe foranstaltninger til priskontrol, eventuelt til prisstop, for man kunne ikke have, at priserne nu fortsatte med at stige. I selve begrundelsen for lovforslagene er det også sagt, at man erkender, at man har begået en uret imod arbejderne. Man har forhindret dem i at skaffe sig større lønforhøjelse end den beskudne, der blev tildelt dem ved forligsmandens mæglingforslag; derfor finder man, at nu må også andre samfundsklasser bringe ofre, og så må vi altså have denne lov om indseende med priser og en ændring og skærpelse af monopolloven.

Det var som sagt begyndelsen, men det var allerede, da lovforslagene var til første behandling, indlysende, at chancen for at få noget ud af dem var minimal. Den havde måske eksisteret, hvis regeringen havde gjort sin tilslutning til statsindgreb i arbejdskonflikten afhængig af, at man fik garantier for prisstop og avancekontrol, men noget sådant gjorde regeringen ikke, og at den så kom relativt hæsblæsende 3—4 dage senere med sine lovforslag om priser og monopoler, gav jo ikke store chancer for, at man kunne få dette gen-

nemført med den sammensætning, tinget har. Når vi nu ser på, hvad der er kommet ud af udvalgsarbejdet, får vi den værste frygt bekræftet. Det er gået, som det er gået i fabeln, at bjerget lavede til barsel, det vil i dette tilfælde sige, at bjerget påstod, at det lavede til barsel, og så fødte det en mus — eller i dette tilfælde det, der er endnu mindre!

Hvad angår forslag til lov om ændring i monopolloven, er der ikke noget som helst igen af det oprindelige forslag. Det er blevet lavet om på den måde, at udvalgets flertal foreslår, at monopolloven skal forlænges i 2 år. Jeg tror nok, den ville være blevet forlænget i de 2 år alligevel; nu bliver forlængelsen formentlig besluttet på et noget tidligere tidspunkt, end det ellers ville være sket, men det, ministeren foreslog den 17. april, har man altså fuldstændig opgivet.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg)s tale bestod stort set i lige mange og lige store dele beklagelser og lige mange og lige store dele håb. Jeg kan slutte mig til det ærede medlem i beklagelserne. Jeg beklager meget, at regeringen har opgivet sit forslag til lov om ændring i monopolloven, eftersom dette forslag, som jeg allerede sagde ved første behandling, indeholdt ting, der synes mig at være yderst værdifulde og reelle, nemlig dette, at prisforhøjelser, der skal anmeldes i henhold til afsnit III, ikke må sættes i kraft uden monopoltilsynets godkendelse.

Jeg har altid været og er stadig af den mening, at skal man have en prislov, hvad enten man kalder den monopollov, eller hvad man ellers kalder den, bør den være affattet således, at folk ikke først kan forhøje priserne og derpå eventuelt bagefter drages til ansvar, men at de i forvejen skal dokumentere, at prisforhøjelsen er nødvendig og rimelig og berettiget, og først må sætte den i kraft, når dette er blevet godkendt af de tilsynsførende statsmyndigheder. Ja, det var en sådan bestemmelse, man foreslog indføjet i monopolloven, og

[Aksel Larsen.]

jeg synes, det var en god bestemmelse, men jeg synes ikke, det er godt, at socialdemokratiet uden videre har opgivet det hele og sagt: vi nøjes med at få den eksisterende monopollov forlænget i 2 år.

Hvad angår udvalgets ændringsforslag til forslag til lov om indseende med priser, er det tilsyneladende ikke så slemt beventt dermed, forsåvidt som der dog er kommet noget, der ligner et lovforslag, ud af det; men når man ser på indholdet, kan man ikke blive imponeret. Der er intet igen af regeringens oprindelige lovforslag. Ja, måske er der her og der en enkelt sætning — det har jeg ikke kontrolleret så nøje — men reelt er der ikke noget igen af regeringens oprindelige lovforslag. Nu er det blevet til, at efter anmodning af forbruger-, producent- eller handelsorganisationer kan monopoltilsynet foretage undersøgelse af pris- og avanceforholdene, såfremt tilsynet finder, at der er begrundet formodning om, at prisddannelsen er urimelig, og så kan det underrette offentligheden, og så kan monopoltilsynet søge belyst, hvordan priserne her i landet forholder sig til tilsvarende priser i udlandet.

Jeg kan ikke se, selvom jeg bestræber mig for at være så vennsæl som muligt og har den bedst mulige vilje, at der ligger noget som helst heri, som kan forhindre pris- og avancestigninger. Der er jo intet som helst om, at monopoltilsynet kan bestemme, at den og den prisstigning ikke må gennemføres. Der er ikke noget om, at man kan gribe ind overfor den, der tager urimelige priser og avancer; man kan foretage undersøgelser og orientere offentligheden, man kan søge belyst — og dermed punktum.

Tilbage bliver så kun det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg)s håb om, at hvis disse undersøgelser og orienteringer og belysninger skulle bevise, at der alligevel er noget galt, så man må gribe ind, at folketinget da skulle være villigt til at gøre noget af det, det ikke vil gøre i dag. Hvor meget det håb er værd, bør man vel ikke udtale sig om, men det må da være tilladt at sige, at hidtil er det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg)s mere eller mindre lysegrønne eller falmede håb om efter regeringens indgreb i arbejdskonflik-

ten at få priskontrol gennemført blevet sørgeligt beskæmmet, og han må være en ualmindelig sangvinsk natur, hvis han virkelig nærer de håb, han her i sin tale har foregivet at nære.

Vi har tilladt os at stille ændringsforslag til regeringsforslaget og underændringsforslag til ændringsforslaget af udvalgets flertal.

Vort ændringsforslag til regeringsforslaget er i overensstemmelse med, hvad jeg udtalte ved første behandling, hvor jeg til en vis grad fremhævede forslaget til ændret monopollov fremfor forslaget til lov om indseende med priser, idet jeg konstaterede, at i forslaget til lov om ændring i monopolloven var der dog noget, der lignede et pristop, men det er der ikke i forslaget til lov om indseende med priser. Jeg gjorde gældende, at der i en lov om indseende med priser burde være bestemmelser, hvorefter man ikke måtte forhøje priserne uden tilfaldelse og uden at dokumentere, at en prisforhøjelse var nødvendig. Jeg henstillede indtrængende til den højtærede handelsminister at udtale sig herom, men ligervis som man siger, det er umuligt at slå et smil af en sten med en vognekæp, var det umuligt at få den højtærede minister til at udtale sig om dette spørgsmål. Det udtalte svar har vi altså fået derigennem, at der ikke er taget hensyn til de ideer, vi fremsatte ved første behandling, men derimod har man droppet ministerens lovforslag og ladet det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard skrive et helt andet og betydningsløst.

Vore ændringsforslag til lovforslaget — jeg må for at forebygge misforståelser, og jeg har grund til at gøre dette forsøg på at forebygge misforståelser, sige, at lovforslaget stadig består, så længe det ikke ved afstemning her i tinget er ændret — vore ændringsforslag til lovforslaget går for det første ud på, at § 1 skal ændres således, at der efter „den 12. april 1956“ sættes punktum, så at de følgende ord,

„med mere, end hvad der svarer til de beløbsmæssige stigninger i afholdte indkøbspriser, transport- og driftsomkostninger, der kan dokumenteres at være indtruffet efter denne dato“

bortfalder. Når man ændrer § 1 således, vil det betyde, at virksomheder indenfor

[Aksel Larsen.]

industri og håndværk samt handelsvirksomheder, herunder andelsforeninger, ikke må forhøje priserne uden forudgående tilladelse fra monopoltilsynet.

For yderligere at sikre, at dette ikke bliver misforstået, har vi foreslået § 3 ændret. I regeringsforslagets § 3 står der, at man må forhøje priserne lige så tosset, man vil, bare man indsender beretning til monopoltilsynet og i denne indberetning angiver de den 12. april 1956 gældende priser og de nye priser og giver en kort redegørelse for grundlaget for forhøjelsen. Det er jo ingen som helst garanti mod prisforhøjelser, og derfor foreslår vi § 3 ændret således, at den i overensstemmelse med den ordlyd, vi foreslår at give § 1, foreskriver, at de, der ønsker at foretage prisforhøjelser som følge af stigninger i de afholdte indkøbspriser, transport- og driftsomkostninger, skal henvende sig herom til monopoltilsynet og skal dokumentere, at sådanne prisforhøjelser er nødvendige. Som det fremgår af den formulering, vi har givet § 1, afhænger det derefter af monopoltilsynet, om det anser dokumentationen for fyldestgørende; hvis det ikke gør det, skal det naturligvis sige nej.

Hvis man vedtager disse to ændringsforslag til regeringsforslaget, tror jeg, vi får en nogenlunde effektiv prislov, navnlig hvis man samtidig opretholder regeringens oprindelige forslag om ændring i monopolloven. Jeg vil anbefale, at man vedtager disse vore ændringsforslag.

Nu er udsigten til at få dem vedtaget ikke altfor stor efter det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg)s tale, idet han som ordfører for sit parti anbefalede at stemme vore ændringsforslag ned. Jeg bliver nødt til at anholde det ærede medlems begrundelse. Han sagde, at vore ændringsforslag var egentlig ganske gode, men alligevel måtte han anbefale at stemme imod dem. Det gode, han vil, det gør han altså ikke, men det onde, han vil, det er han villig til at gøre. Det, der har interesse, er så hans begrundelse for at stemme de ændringsforslag ned, som han synes er gode, og herom sagde det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg): vi har nemlig i udvalget sluttet aftale med det radikale venstre. Det

kunne det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) og hans parti jo have ladet være med. Det er dog en besynderlig optræden, at man for at sikre sig ikke at komme til at gøre det rigtige slutter aftale med et andet parti om at gøre det forkerte og derpå påberåber sig denne aftale og siger: nu er der ganske vist kommet nogle gode ændringsforslag, som vi ikke selv har kunnet finde på, men dem kan vi desværre ikke stemme for, for nu har vi bundet os til anden side. Det er ikke første gang, vi er i denne situation her i tinget. Vi har nogle gange været i den situation, at det nuværende regeringsparti med henvisning til et udvalgsflertal har erklæret, at det var desværre nødt til at optræde sådan og sådan. De havde ikke bragt sig i den situation, hvis de ikke havde kigget så meget på udvalgsflertallet som på, hvordan stillingen er her i tinget. Så ville det være kommet til at ligge anderledes.

Nu vil jeg naturligvis ikke foregøgle, at hvis det socialdemokratiske parti ikke havde bundet sig ved aftaler med det radikale venstre, var det sikkert, at vore ændringsforslag kunne vedtages. Det er ingenlunde sikkert, men jeg ved, at hvis regeringen havde sat noget mere alvorligt ind, end den synes at have sat ind, på at få gennemført prisstop og avancekontrol, havde der været chance for at nå adskilligt mere, end man har nået her. Jeg stillede ved første behandling det spørgsmål: Hvor meget vil regeringen sætte ind? Hvilke perspektiver har den med henblik på disse lovforslag og deres skæbne? Jeg fik kun en meget almindelig og svømmende forklaring af det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg).

Nu har vi fået en forklaring, som vi ikke kan tage fejl af: man har overhovedet ikke sat noget ind. Man har ikke slået i bordet og erklæret, at dette forlanger regeringen. Man har været villig til at indgå på et forlig om at ændre lovforslagene — eller rettere sagt erstatte dem med helt andre lovforslag, hvis betydning er yderst problematisk, og det kan jo kun give det indtryk, som allerede havde bundfældet sig den 17. april: at disse lovforslag kun skulle virke som en øjeblikkelig tilsyneladende lynafleder for den vrede, der beherskede arbejderne, og så regnede man med, at når tiden går, bli-

[Aksel Larsen.]

ver det glemt, og så kan man i hvert fald sige: vi har gjort et hæderligt forsøg, men der var desværre ikke noget at gøre.

Vi må altså alene efter den ærede ordførers tale regne med, at vore udmærkede ændringsforslag til regeringens lovforslag kan blive forkastet. Forudseende denne mulighed har vi stillet underændringsforslag til ændringsforslaget i betænkningen. Vi mener ganske vist ikke, at man ved at stille underændringsforslag til dette ændringsforslag kan nå at give loven en god affattelse, men vi kan da nå at gøre den lidt bedre, end den vil blive, hvis man opretholder den formulering, der findes i betænkningen. Der siges i denne formulering, at „Efter anmodning af forbruger-, producent- eller handelsorganisationer kan monopoltilsynet foretage undersøgelse“. Hvorfor skal det kun være efter anmodning af forbruger-, producent- eller handelsorganisationer? Er der store chancer for, at producent- og handelsorganisationer vil sige til monopoltilsynet: vi synes, at de priser, vi tager, er for høje, så vi må bede om at få foretaget indgreb? Jeg tvivler på det. Hvad forstås der ved forbrugerne? Det fremgår ikke af den tale, den ærede ordfører har holdt. Jeg kunne godt lide at få at vide, om forbrugerorganisationer kun er de organisationer, der har ordet „forbruger“ i deres organisationsnavn. Hvis det er tilfældet, er der ikke ret mange. Desuden er det et spørgsmål, hvor meget initiativ der tages fra den side.

Den højtærede handelsminister holdt ved fremsættelsen af lovforslaget en tilsyneladende varmtfølt tale om, at nu måtte forbrugerne virkelig interessere sig for prisdannelser og være aktivt medvirkende til at forhindre prisstigninger. Jeg ved ikke, om den højtærede handelsminister totalt har glemt denne tale, glemt sine synspunkter om det ønskelige i, at forbrugerne er medvirkende til at forhindre urimelige priser. Hvis det ikke er tilfældet, synes jeg, den højtærede minister burde have indtaget det standpunkt, at dette her ikke blot skal gøres til et organisationsspørgsmål, men at det også bør være sådan, at enhver har ret til at henvende sig til monopoltilsynet og kræve at få foretaget undersøgelse af priser, samt at monopol-

tilsynet i så tilfælde skal tage hensyn til sådanne anmodninger.

For at nå noget i den retning — jeg erkender, at der ikke derved opnås en ideel formulering af den pågældende paragraf — men for altså at nå noget i den retning har vi stillet underændringsforslag gående ud på, at ordene „af forbruger-, producent- eller handelsorganisationer“ udgår af den foreslåede ny affattelse af § 1, stk. 1, således, at der simpelthen kommer til at stå: „Efter anmodning kan monopoltilsynet foretage undersøgelse“.

Vi har stillet endnu et underændringsforslag — jeg er forøvrigt bange for, hr. formand, at underændringsforslagene er nummereret forkert, for man kan formentlig ikke nummerere underændringsforslag fortsættende med ændringsforslag, underændringsforslag må vel have deres egne numre. Vi har altså stillet endnu et underændringsforslag, idet vi foreslår, at der som nyt punktum til den i udvalgsbetænkningen foreslåede § 1, stk. 1, tilføjes: „Sådan undersøgelse kan monopoltilsynet også foretage på egen foranledning.“ Nu er jeg ikke medlem af vareforsyningsudvalget og derfor ikke så sagkyndig med hensyn til, hvordan lovene administreres på dette område, men for mig står det sådan, at hvis man ikke udtrykkeligt giver monopoltilsynet en sådan bemyndigelse, der naturligvis samtidig er en forpligtelse, kan det være, at det ikke har ret til selvstændigt at foretage sådanne undersøgelser undtagen på det område, der ifølge monopolloven direkte hører ind under monopoltilsynet. Hvis monopoltilsynet skulle have den ønskede bemyndigelse, selvom det punktum, vi foreslår i vort andet underændringsforslag, ikke indføres, er vort underændringsforslag naturligvis overflødig, men her må jeg bede dem, der er bedre inde i sagerne, om at give den fornødne oplysning.

Jeg anbefaler vore ændringsforslag til vedtagelse. Jeg gør opmærksom på, at vi agter at stemme imod ændringsforslaget i betænkningen til forslag til lov om indseende med priser, og at vi agter at stemme imod ændringsforslaget i betænkningen til forslag til lov om ændring i monopolloven. Vi finder ikke, at det oprindelige lovforslag om indseende med priser var tilfreds-

[Aksel Larsen.]

stillende, men det forsvinder simpelthen fuldstændigt, hvis man vedtager ændringsforslaget i betænkningen, og derfor må vi stemme imod dette. Hvis man skulle forkaste vore ændringsforslag og dermed gå over til afstemning om ændringsforslagene i betænkningen, anbefaler jeg vore underændringsforslag til vedtagelse for dog at få lidt mere mening ind i tingene.

Må jeg slutte med at sige, at det turde være øjensynligt for enhver, at vi herhjemme er inde i en meget farlig økonomisk udvikling; priserne eller det, man med et andet ord kalder omkostningsniveauet, er i bestandig stigning. Jeg råder ikke i øjeblikket over præcist materiale, der anskueliggør, hvordan det forholder sig med prisniveauet i Danmark i forhold til prisniveauet i lande, Danmark kan sammenlignes med, eller som Danmarks eksporterhverv skal konkurrere med. Jeg er imidlertid alvorligt bange for, at vort prisniveau er ved at komme altfor højt op, og at dette kan blive yderst skadeligt for hele Danmarks økonomi og få yderligere alvorlige følger for vor valuta. Jeg er godt klar over, at denne stigning i prisniveauet ikke er begyndt i går eller for en måned eller for et år siden; jeg ved, at den er begyndt, dengang vi ulykkeligvis fik Bordings første kornlov under krigen med omtrent en fordobling af kornpriserne herhjemme. Jeg synes imidlertid, at enhver må kunne se, at det er ved at være i den 12. time, hvis vi skal gribe ind og se at få standset denne uheldsvangre bevægelse opad.

Jeg er aldeles ikke enig med nationalbankdirektøren i, hvad han har sagt, og i de konklusioner, han drager; men noget af det, han har sagt, er efter min opfattelse rigtigt. Hvis man lader syv være lige — og det gør man jo, hvis man nøjes med at give lovforslagene den affattelse, der er foreslået i betænkningen — så skrider udviklingen videre frem i inflatorisk retning, så kan det få de alvorligste følger for dansk økonomi, så får regeringen noget at spekulere over med hensyn til valutaen, og så er der, hvis vi ikke får ført en anden politik end den, der er ført hidtil, uhyggelig fare for, at befolkningen vil blive præsenteret for lignende foranstaltninger eller måske værre

foranstaltninger end dem, den blev præsenteret for for to år siden.

Jeg synes, at ikke blot regeringen, men også de øvrige partier her i salen burde tænke på dette og benytte den tid, der endnu er, til at gøre noget alvorligt ved spørgsmålet om indseende med priser og avancer, og det kan man ikke gøre ved at vedtage ændringsforslaget i betænkningen; det kan man heller ikke gøre ved at følge venstre og de konservative i at lade alt dette ligge og i stedet for ændre vareforsyningsloven. Men man kan ganske vist gøre et betydeligt, værdifuldt stykke arbejde ved at gennemføre et pris- og avancestop efter de retningslinier, jeg her har forsøgt at redegøre for.

Anker Lau: Ja, nu er tiden jo gået, og man har vel lov at sige, at den har læget visse sår; så må man vel også kunne sende det lovforslag om indseende med priser, som blev fremsat her den 17. april, en venlig afskedshilsen uden at blive misforstået. Det var jo et panikforslag, og det blev også behandlet derefter. Jeg tror da heller ikke, der er nogen, hverken her i salen, ude i befolkningen eller i administrationen, der virkelig for alvor beklager dets bortfald. Man føler det kun på den høje regerings vegne pinligt, at den overhovedet kunne fremsætte et sådant forslag, især på baggrund af den advarsel, som indeholdtes i det memorandum, som monopoltilsynet allerede længe før havde overleveret til et andet udvalg, et memorandum, som også er blevet omtalt her i dag. Jeg vil gerne sige til den ærede ordfører for socialdemokratiet, at vor stilling til de bemærkninger, der findes i dette memorandum vedrørende forlængelsen af monopollovens § 24, vil fremgå af det, jeg iøvrigt har at sige, og af det, som det ærede medlem hr. Thor kil Kristensen havde at sige om den sag.

Udvalget vedrørende det foreliggende lovforslag om indseende med priser har klart og stærkt — og jeg kan sige: uden at det har mødt alvorlige indvendinger — slået en streg over det hele og har derved befriet os for en tilstand som den, jeg skildrede ved første behandling, og som har fået en endnu kraftigere omtale i den radikale mindretalsbetænkning. Også det ændrings-

[Anker Lau.]

forslag, som socialdemokratiet havde ønsket at fremsætte, idet det søgte dækning bag foranstaltninger, som den forrige regering gennemførte under Koreakrisen, blev afvist, og jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at man skal være blind for ikke at kunne se forskel på 1951 og 1956; men jeg går ud fra, at det ærede medlem hr. Weikop vil beskæftige sig med dette.

Det, der foreligger for os i dag, er et helt nyt lovforslag om indseende med priser, som dog er udtryk for, at panikken ikke helt har fortaget sig; det er en underlig blanding af ondt og godt, en sammenrodning af fire paragraffer, der hver for sig hører hjemme i helt andre love: § 1 i lovforslaget er forslag til en ny generel, permanent prislov, § 2 hører hjemme i vareforsyningsloven som en af de ting, der måske kan få betydning i de videre forhandlinger vedrørende en fortsat liberalisering, § 3 har vi i forvejen til handelsministeriets disposition i § 16 i lov om uretmæssig konkurrence, og § 4, ja, det er blot nogle administrative bestemmelser, hentet fra monopolloven. Mit parti ser med sympati på det, der er meningen med paragrafferne 2 og 3, og vi har sammen med det konservative folkeparti i betænkningen vist, hvorledes de hertil knyttede problemer bør løses på saglig måde.

Vi har således ønsket en tilføjelse til vareforsyningslovens § 1, der indeholder dette pålæg til ministeren om at foretage pris-sammenligninger i ind- og udland på import-begrænsede områder for derved at finde frem til en videregående liberalisering for at billiggøre varerne. Det er en sådan konkurrence, der betyder noget for inflationen, hvorimod kontrol med priser, der fremgår af konkurrence, intet som helst har med inflation at gøre. Noget sådant som her antyd det kan der være mening i, omend det efter min opfattelse ikke er nødvendigt. Der er i virkeligheden ingen i denne sal, der for alvor er i tvivl om, at liberalisering og den deraf følgende konkurrence vil betyde lavere priser. Det eneste rigtige — og det, der i virkeligheden i denne forbindelse betyder noget — er, at man simpelthen gør alvor af at liberalisere område efter område og lader forbrugerne se, at dette giver lavere priser. Det er jo sket tidligere,

der er ingen, der behøver at være i tvivl om det. Men vi står naturligvis her midt i det dobbeltspil mellem højere løn og omkostninger på den ene side og kravet om lavere priser på den anden side, som socialdemokratiet spiller, men som vel efterhånden må blive afsløret. Man kan jo ikke lægge beskyttelsestold på den ene dag, store afgifter den næste og nægte liberalisering og konkurrence den tredje — og så samtidig opretholde forestillingen om, at man virkelig bekæmper prisforhøjelser.

Jeg har på eget felt sat en undersøgelse i gang, som endnu ikke er helt færdig, men jeg er dog allerede i dag i stand til at stille en række eksempler til rådighed for vareforsyningsudvalget, hvorefter liberalisering vil give netop den prisbillighed, der trænges til.

Med hensyn til § 3 henviser vi til den før nævnte konkurrencelov, hvor en tilsvarende bestemmelse findes, men ikke bruges. Når den ikke bruges, må det formentlig være, fordi man ikke har ment det nødvendigt, og når dette er tilfældet, kan det vel ikke være helt forkert at afvente kvalitetsmærkningskommissionens betænkning, især da vi har fået oplyst i udvalget, at den kan ventes i meget nær fremtid. Da vi sidste år i monopoludvalget drøftede disse ting, var der forøvrigt også der enighed om, at denne sag hastede ikke mere, end at kommissionens betænkning nok kunne afventes.

Hieroverfor har andre hævdet, at det ikke var nok, at ministeriet havde den omtalte bemyndigelse i konkurrenceloven; man ønskede, at monopoltilsynet skulle have en tilsvarende bemyndigelse. Heri er jeg ikke enig. Monopoltilsynets opgaver er efter min mening udelukkende knyttet til monopoler og konkurrencebegrænsende områder, og sådan bør det fortsat være; der bør opretholdes en skarp afgrænsning af monopoltilsynets kompetence. En bemyndigelse af denne generelle art hører afgjort hjemme i handelsministeriet, hvis den skønnes formålstjenlig, men lad os nu se, hvad kommissionen siger, når vi får betænkningen.

Så er der § 1 tilbage. Den har vi simpelthen afvist. Den er efter vor mening blottet for enhver saglighed og er blot en politisk levning fra panikdagene, men ganske vist en levning, der kan få vidtrækkende kon-

[Anker Lau.]

sekvenser, konsekvenser, som det i virkeligheden er tragisk at det radikale venstre ikke er i stand til at forestille sig.

Må jeg i denne forbindelse have lov at citere nogle linier fra den radikale mindretalsbetænkning. Det siges her om ministerens forslag:

„Efter mindretallets opfattelse beror de nævnte forslag på en fejlvurdering af, hvilke midler der i en tid med normal vareforsyning er anvendelige for at modvirke urimelige avancer. Den opgave, der her foreligger, består i at fremme en sund konkurrence og at gøre det så let som muligt for forbrugerne at finde frem til de rimeligste priser.“

Heri er jeg ganske enig med det ærede mindretal, og havde man holdt sig til dette, var der næppe noget at beklage sig over, men mindretallet slår sig selv på munden, når man altså alligevel ikke holder sig til sin egen brugsanvisning, men slutter sin betænkning med at anbefale gennemførelsen af den nye generelle prislov i § 1.

Der har hidtil i dette høje ting været et stort flertal for den betragtning, at prisregulatoren i det frie erhvervsliv — som vi ønsker at bevare og at udvikle — er konkurrencen. Vi har også været enige om, at hvor denne konkurrence var sat ud af spillet på grund af monopoler eller konkurrencebegrænsende aftaler, måtte der en monopollov til, som gav regler for varetagelsen af samfundshensynet. Denne enighed manifesterede sig stærkt og rigtigt, da vi for et år siden enedes om monopolloven og iøvrigt overgav de frie erhverv til konkurrencens vilkår. Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der gav udtryk for, at det næsten var en historisk dag, dengang denne enighed om monopolloven virkelig manifesterede sig.

Med denne monopollov, som vandt anerkendelse i alle ansvarsbevidste erhvervskredse, kan alt det, der er skadeligt som følge af konkurrencebegrænsning, rammes uden skade for udviklingen af det øvrige, frie erhvervsliv, som nu igen fik sin borgerret tilbage til under frie, ansvarlige former at løse de erhvervsmæssige opgaver til gavn for samfundet og dets økonomiske fremskridt.

Mange indenfor dette erhvervsliv har imidlertid længe haft det indtryk, at mono-

polloven måske ikke altid fortolkes i den ånd, hvori den i enighed blev givet, og såvel ministerens lovforslag af 17. april som det her foreliggende forslag forekommer mig at være noget af et forsøg på at løbe fra det, man gav tilslutning til sidste år, og nu prøve på at indføre ting, som man gav afkald på sidste år, da man indgik et kompromis, hvorved også vi andre jo gav afkald på adskilligt.

Enigheden om et frit erhvervsliv under konkurrencens lov, kun begrænset af monopollovens regler for konkurrencebegrænsede områder, er her blevet brudt af regeringspartiet og det radikale venstre. Hvis der så endda var sket en epokegørende udvikling, hvis der var udbrudt krig eller krise, eller hvis selve tiden var løbet fra loven, ja, så var der måske mening i det. Men at man et år efter et så betydningsfuldt forlig løber fra det hele, det må naturligvis medføre, at de andre partier i forliget begynder at blive noget forsigtige med, hvad man kan tænke sig at lave forlig om i fremtiden.

Man indfører nu igen — „under normale forsyningsforhold“, som der står i den radikale mindretalsbetænkning — en permanent generel prislov, der giver alle forbruger- og erhvervsorganisationer opfordring til at klage til monopoltilsynet, også på områder, der intet har med monopoler eller konkurrencebegrænsning at gøre, og monopoltilsynet er så bemyndiget til at skønne over, om der er grund nok til at undersøge og berette overfor offentligheden. Det kræver ikke megen fantasi, men altså dog mere, end det radikale parti er i besiddelse af, at forestille sig, hvad dette kan føre til af angiveri, forfølgelse, mistænkliggørelse o. s. v. overfor et dansk erhvervsliv på mere end 200 000 virksomheder med familier og medarbejdere, der vel tilsammen udgør en trediedel af befolkningen. Jeg kan ikke tænke mig, at hverken landbruget eller arbejderne ville finde sig i noget tilsvarende. Et monopol som arbejdernes organisationer, der vel måtte bøje sig for lovgivningsmagten, som vi alle må det, men som udtrykkeligt er undtaget fra monopolloven, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gang på gang har gjort opmærksom på, burde ikke lægge det erhvervsliv for had, som skaber beskæf-

[Anker Lau.]

tigelsen og bærer alle risikoens byrder uden nogensinde at vente tak derfor.

At behandle de danske byerhverv på denne måde må forudsætte en for hele landet yderst alvorlig situation, krig eller krise, eller dog i det mindste en saglig begrundelse. Men intet af dette findes i virkeligheden, og i udvalget har man endog oplyst, at man endnu ikke har forsøgt at regne ud, hvad det foreslåede avancestop betyder i varepriser. Dette viser bedre end lange redegørelser, at dette er et stykke indre socialdemokratisk krisepolitik, som intet har med saglighed at gøre. Der er grund til at beklage, når saglighed og politik falder fra hinanden. Det pynter ikke på det høje ting.

Men jeg finder det — ja, det er et stærkt udtryk, men jeg vil bruge det alligevel — helt uanstændigt at gøre et erhvervsliv, der tjener vort fælles samfund godt, som er lovlydigt og aldrig ude efter statens penge, til syndebug, fordi socialdemokratiet står i vanskeligheder med sine egne. Man burde hellere fortælle befolkningen sandheden om dette erhvervslivs indsats af egne midler og egne kræfter for at skaffe de varer og den beskæftigelse under bevarelse af den økonomiske frihed, som vort samfund har så hårdt brug for. Vi så forleden i avisen, at udlandet køber vore dygtige atomteknikere. Det skulle nødigt komme så vidt, at vore dygtige erhvervsfolk fordrives til et mere forstående udland.

Hele denne sag viser mere end noget andet en næsten håbløs mangel på forståelse for det frie erhvervslivs risikofyldte praksis og dets nødvendige tilpasningsmuligheder også på prisområdet. Prisen er jo ofte det instrument, hvormed en købmand må regulere sin omsætning efter skiftende moder, skiftende årstider, pengeforhold o. s. v. Det var rart, om man dog en gang imellem mødte en vilje til at forsøge på at forstå dette.

Som monopollovens enige vedtagelse sidste år var en opfordring til sagligt samvirke i erhvervslivet og mellem dette og administrationen, således er dette forslag udtryk for det stik modsatte. Her sætter regeringspartiet og de radikale en streg over det hele og sætter i stedet byernes erhvervsliv under mistanke og anklage. Dette kalder

på strid mellem befolkningsgrupper, politisk og erhvervsmæssigt, medens en fredelig konkurrence om at betjene samfundet bedst under lighed for loven og med respekt for frihedens ansvar og vilkår var det, man burde stræbe efter.

Når regeringen kan acceptere dette forslag, er det formentlig udtryk for, at den er klar over, hvad det kan bruges til. I „Berlingske Aftenavis“ i tirsdags var der en tydelig pegepind om, hvad der kan ventes: at fagforeningerne kan mobiliseres. Ja, jeg forstår alt det. Regeringens mål på disse områder er jo kendt, og det er helt i overensstemmelse med dens ideologi. Det er der ikke det mindste at sige til, bortset fra at den svigter det forlig, man indgik sidste år. Men det er helt uforståeligt, synes jeg, at det radikale venstre har kunnet række hånd hertil, og jeg overlader gerne æren og ansvaret for denne lov til dette parti. Det har jo ikke manglet på advarsler. Alle byerhvervene har i fuld enighed to gange henvendt sig til udvalget, men de radikale havde kun et skuldertræk tilovers for det erhvervsliv, som nu skal udsættes for denne lovs virkninger i fremtiden uden anden begrundelse end den rent politiske, at man måtte gøre noget for at hjælpe regeringen ud af en knibe.

Danske Husmødres Forbrugerråd har man heller ikke villet lytte til. I den henvendelse, som er optrykt i betænkningen, siges det prisværdigt klart, at forbrugerrådet ikke skal tage stilling til de politiske dele af lovkomplekset, og så indskrænker man sig til at beskæftige sig med prismærkning, skiltning, oplysning o. s. v., noget, vi delvis har adgang til i forvejen, og hvis saglige løsning man ikke kan have noget principielt imod. Alt, hvad der har med priserne og avancerne og kontrollen at gøre, ønskede forbrugerrådet fornuftigvis ikke at beskæftige sig med. Der er vist ingen grund til at tvivle om, at hvis der havde været virkelig saglighed med i spillet, ville forbrugerne have følt sig forpligtet til at beskæftige sig med det, men det var der ikke, og der er grund til at takke forbrugerrådet, fordi det ikke her lod sig bruge i et politisk spil.

Selvom jeg er klar over, at det næppe nytter ret meget, vil jeg gerne slutte denne tale med en opfordring til at afblæse hele

[Anker Lau.]

den mistænkeliggørelse af de frie erhverv, som har været god latin på bjerget siden 1932, og som kan blive forstærket, hvis denne lov vedtages. Det, vi trænger til herhjemme, er en helt anden indstilling overfor erhvervslivet, en indstilling, som ytrer sig i forståelse for det, som fremmer dets virksomheder i stedet for at hæmme dem. I de lande, hvor man har forståelse for erhvervslivet, går det fremad med økonomien, hvorimod erhvervslivet her og andre steder, hvor man mangler denne forståelse, ustandselig har vanskeligheder. § 1's opfordring til at klage til monopoltilsynet minder om forhold, som vi ofte stærkt kritiserer i diktaturlandene, og vi vil ikke leve under forhold, der blot ligner dette. Vi vil i al stilfærdighed gøre opmærksom på, at herhjemme har vi den frihed, at hvis man hos sin leverandør får varer til priser, man synes er for høje, kan man gå hen til en anden leverandør, ja, man kan sågar melde sig ind i en brugsforening, hvis man synes, det er bedre. Vi har i det hele taget en udstrakt konkurrence, også mellem det private erhvervsliv, andelsforeningerne og brugsforeningerne. Mere betryggende kan det ikke være. Vi vil ikke være med til at sætte det frie danske erhvervsliv under administration af monopoltilsynet efter angivelse af organisationerne.

Jeg skal med disse bemærkninger opfordre det høje ting til at stemme imod lovforslaget, som det nu foreslås affattet af et flertal i udvalget. Det vil af den stilling, jeg her har taget, også fremgå, at vi opfordrer til at stemme imod kommunisternes ændringsforslag.

Thorkil Kristensen: Lovforslaget om ændringer i monopolloven vil efter det i betænkningen foreliggende ændringsforslag blive indskrænket til at omfatte en enkelt bestemmelse. Det kan imidlertid ikke ændre de principielle synspunkter, som jeg på venstres vegne gav udtryk for ved første behandling. Vi mener fortsat ikke, man skal

benytte mæglingsforslagets ophøjelse til lov som udgangspunkt for den almindelige monopollovgivning.

Ændringsforslaget går ud på, at en af monopollovens bestemmelser skal udstrækkes til at gælde 2 år længere, end det er tanken efter den nugældende lov. Spørgsmålet om en forlængelse af den pågældende bestemmelses gyldighed blev i sin tid indgående og langvarigt drøftet i monopollovsudvalget, og udfaldet af disse drøftelser blev, at den ikke blev forlænget. Vi mener stadig ikke, der er noget grundlag for at ændre det, vi dengang blev enige om i monopollovsudvalget. Jeg skal derfor anbefale, at man stemmer imod det i betænkningen stillede ændringsforslag og ligeledes ved tredje behandling stemmer imod lovforslaget.

I betænkningen har det radikale venstres udvalgsmedlemmer fremsat en udtalelse om beføjelser, som monopoltilsynet efter deres mening har allerede efter den nugældende lov. Vi deltager ikke i denne udtalelse, da vi ikke mener, at monopolloven i øjeblikket trænger til nye eller supplerende fortolkninger, og vi er bange for, at hvis man udsender en sådan udtalelse, vil mindre kyndige folk i vort land kunne få det indtryk, at noget af det, der indeholdtes i den højtærede handelsministers oprindelige lovforslag, allerede mere eller mindre udtalt findes i den nugældende monopollov. Det mener vi ikke er tilfældet, og derfor kan vi ikke tiltræde den pågældende udtalelse.

Weikop: Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) sagde, at han ikke kunne forstå den afvisende holdning, vi havde taget til ministerens lovforslag. Det ærede medlem syntes, der var en skævhed i vor holdning, når vi ellers gerne ville holde prisudviklingen i ro. Disse ord var henvendt til de to partier venstre og de konservative. Jeg må ligesom ved første behandling sige, at det er, som om det ærede medlem ikke kender det radikale venstre, for mig forekommer det, at det radikale venstre har

[Weikop.]

været meget afvisende, vi kan godt sige fuldstændig afvisende, overfor den højtærede ministers lovforslag.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) kunne ligesom den højtærede handelsminister ikke forstå, at det af ministeren fremsatte lovforslag kunne være så dårligt, når jeg i 1951 som handelsminister stillede forslag om og fik gennemført et avancementstop og en ændring af prisloven og det er det, man har prøvet på i udvalget: at lave et forslag omtrent på linie hermed. Allerede ved første behandling forsøgte jeg på — jeg siger udtrykkelig forsøgte på — at forklare overfor den højtærede handelsminister, at der var en betydelig forskel både på avancementstoppet og på forholdene — det lægger jeg afgørende vægt på — i 1951 og 1956. Det, jeg sagde dengang, har øjensynlig ikke hjulpet ret meget, for nu gentages det her, og den højtærede handelsminister har også været ude i landet, vistnok til et købmandsmøde, og fastholdt den efter min mening ejendommelige opfattelse, at det, der var rigtigt i 1951, også må være det i 1956. Hvor beklageligt jeg end finder det, er jeg nødt til at komme ind herpå. Når jeg siger, det er beklageligt, er det, fordi det antagelig må være almindelig bekendt, at der er forskel på tiderne og forholdene i 1951 og i 1956. Avancementstoppet og ændringerne til prisloven blev i 1951, som det rigtigt er sagt, foreslået af mig, da jeg var handelsminister, men som led i et forlig, hvor socialdemokraterne havde ønsket langt videregående indgreb. Som bekendt hører jeg ikke til dem, der ønsker indgreb, hvis det på nogen måde kan undgås, men dengang blev der indgået et forlig, og det respekterede jeg som noget ganske selvfølgeligt. Den højtærede handelsminister skulle på samme måde, som jeg respekterede et forlig i 1951, respektere det forlig, som blev indgået om monopolloven i 1955, men det har hun ikke gjort, hvilket fremgår tydeligt af ministerens forslag.

I 1951 var situationen den, at priser og tilførsler i høj grad var påvirket af Koreakrigen, så vidt — og det ved det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) godt — at vi måtte indføre en brændselsrationering. Prisudviklingen dengang i opadgående retning kan belyses bare ved at nævne engros-

pristallets stigning. Engrospristallet var i 1950 i gennemsnit 293, i 1951 373, en stigning på 80 points. Gennemsnits-engrospristallet var i 1954 341 og i 1955 352, en stigning på 11 points. Jeg håber, at disse tal må kunne overbevise både det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) og handelsministeren om forskellene på 1951 og 1956. Jeg ved ikke, om jeg så kan vente en beklagelse fra ministeren med hensyn til påstanden om, at der ingen forskelle er på situationen i 1951 og den i 1956.

Jeg må måske også minde om, at nationalbankens valutagæld ved udgangen af 1950 var på ikke mindre end 672 mill. kr., mens nationalbanken, da handelsministeren kom til i oktober 1953, havde et valutatilgodehavende på 370 mill. kr.; det var en forskel på ca. 1 milliard. Da jeg var handelsminister, måtte vi vende og dreje, jeg kan godt sige hver shilling, hver dollar, hver penny, inden vi gav den ud, for at stable en balance på benene. I 1951 brugte den daværende regering 80 mill. kr. til import af biler og motorcykler. Den højtærede handelsminister brugte i 1954 mere end 8 gange så meget, nemlig 680 mill. kr., og i 1955 540 mill. kr. Dengang havde vi så sandelig ikke råd til at bruge penge til bananimporten.

Importen er steget ganske betydeligt. Det kan man forsåvidt være tilfreds med, men det er en kendsgerning, og det viser den store forskel, der er på 1951 og 1956. Vi har på en række områder på grund af vore indgåede forpligtelser lempet importen med det resultat — og det synes jeg man skal lægge mærke til — at konkurrencen, og det erkender jeg, er blevet fremmet. I 1950 var tekstilimporten ikke fri, tværtimod havde den socialdemokratiske regering bundet importen meget stærkt. Senere, i 1951, blev den fri mod deponering, en deponering, som socialdemokraterne ikke ville være med til og bekæmpede på det voldsomste, men som havde en prissænkende virkning trods socialdemokraternes påstand om, at der ville ske en fordyrelse gennem de renter, der blev betalt af de deponerede penge.

Og hvad er så sandheden herom? Den kan læses i monopoltilsynets memorandum, som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) var inde på. I dette memorandum fremhæves det, at konkurrencen i

[Weikop.]

1955 navnlig på et så vigtigt område som tekstilvarer må siges at have været så stærk, at den har forhindret forhøjede avancer, og nu er importen givet helt fri. Tror virkelig nogen på, at konkurrencen bliver mindre deraf? Det gør den selvfølgelig ikke. Mener den højtærede handelsminister virkelig, at avancekontrol skulle være nødvendig? Det kan da vist ikke være muligt. Det kan slet ikke tænkes at være muligt, eftersom det har vist sig, at det avancement, som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) omtalte, og som blev indført for et år siden på en række afgiftspligtige varer, herunder tekstilvarer, er komplet overflødig. Befolkningen skal vide, at der fra de 60 000—70 000 virksomheder, der, såvidt jeg husker, har været omfattet af dette avancement, som har været gældende et år, trods omkostningsstigninger, trods huslejestigninger og lønstigninger kun er indgået siger og skriver elleve ansøgninger om forhøjelse af bruttoavancen, og man skal lægge mærke til, at det drejer sig om bruttoavancen. Syv af disse 70 000 virksomheder har fået godkendt en forhøjelse af bruttoavancen. Bedre bevis på overflødigheden af regeringens forslag kan næppe føres.

Det er blot lidt af det, der er sket siden 1951, og man spørger: Er dette gået ganske over hovedet på det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) og på socialdemokraterne og handelsministeren? Man spørger egentlig sig selv, om handelsministeren f. eks. ikke læser de økonomiske oversigter — eller går de lige i papirkurven? — for af dem fremgår det med al ønskelig tydelighed, at det nu er købers marked, medens det blot for få år siden var sælgers marked. Med andre ord, konkurrencen, som fra alle sider erkendes som den bedste prisregulator, er vendt tilbage med fuld styrke. Det må handelsministeren, der burde have den nærmeste kontakt med erhvervene, vide langt bedre end nogen anden, og derfor vil jeg sige: slå blot op i den økonomiske årsoversigt for 1956 side 20 — jeg beder om tilladelse til et citat; der står følgende at læse:

„For de selvstændige erhvervsdrivende iøvrigt synes indtægtsudviklingen at have været meget forskellig fra branche til

branche. Der kan næppe være tvivl om, at bl. a. de erhvervsdrivende i tekstilbranchen og byggeindustrien har haft faldende indtægter, og noget tilsvarende gælder rimeligvis om andre hjemmemarkedsindustrier. Den deciderede eksportindustri samt skibsfarten synes på den anden side at have klaret sig godt“.

Siger dette i forbindelse med indtægtsstatistikken for de selvstændige handlende ikke handelsministeren noget? Alt dette viser os, at et avancement har været overflødig, og jeg vil sige, ligesom det ærede medlem hr. Anker Lau, at det er ganske interessant at se, at Danske Husmødres Forbrugerråd i sin henvendelse til udvalget undlader at kræve avancement, og hvorfor? Jo, avancementet betegner Danske Husmødres Forbrugerråd som de politiske dele af lovkomplekset. Husmødrene må herefter mene, at der ikke er noget som helst sagligt grundlag for at kræve avancement, og det synes jeg også den højtærede minister skulle lægge mærke til, ganske særlig efter at Danske Husmødres Forbrugerråd for ikke ret længe siden meget gerne ønskede at drøfte de virkninger, som tolden ville få på priserne. Altså end ikke Danske Husmødres Forbrugerråd støtter handelsministerens forslag om avancement, og jeg forstår det iøvrigt udmærket, for husmødrene ved, at restriktioner ikke er meget værd; de har selv været underkastet ubehagelige restriktioner og føler det utvivlsomt som en lettelse, at de ikke længere behøver at være afhængige af den handlende for at få varer, hvilket jo ikke er tilfældet i dag. Mon husmødrene vil kunne forstå brugsforeningernes kampagne? Kan brugsforeningerne ikke længere være den prisregulator, som de altid har påberåbt sig at være, eller hvad er der i vejen nu? Mon ikke husmødrene betragter regeringens forslag som noget af en narresut, og mon ikke de fristes til at sige til os, til handelsministeren: lad dog de erhvervsdrivende få lejlighed til at købe, hvor de kan købe billigst, hvadenten det drejer sig om køleskabe eller andet, og lad så iøvrigt konkurrencen ordne resten? Jeg forstår husmødrene, og jeg forstår godt, at Danske Husmødres Forbrugerråd ikke har talt om avancement. Det spørgsmål, som forbrugerrådet rejser, er spørgsmålet om prismærkning og pris-

[Weikop.]

skiltning, og det er et spørgsmål, sagde forbrugerrådet i sin henvendelse, der har været arbejdet med siden forbrugerrådets start. Med andre ord, forbrugerrådet siger klart og tydeligt, at det ikke er et spørgsmål, der er opstået på grund af, at mæglingsforslaget er ophøjet til lov, og dette understreger, hvad jeg tidligere har sagt, at den højtærede handelsminister har benyttet situationen til at søge at tilsidesætte det forlig, som blev indgået for et år siden.

I udvalget vedrørende monopolloven blev prisskiltning og -mærkning indgående drøftet, og man nåede til det kompromis, at prismærkning og prisskiltning kan påbydes, forsåvidt det med hensyn til nødvendige forbrugsvarer ikke sker i rimeligt omfang. Det er imidlertid et spørgsmål, om sådanne bestemmelser overhovedet bør stå i en monopollov; der sidder nemlig en kvalitetsmærkningskommission, der som bekendt drøfter disse problemer, og jeg tror, at Danske Husmødres Forbrugerråd skulle have rettet deres henvendelse til denne kommission og søgt at få spørgsmålene klaret. Den højtærede handelsminister burde også være gået den vej fremfor at tilsidesætte det forlig, der blev indgået om mærkning og skiltning, forsåvidt angår monopolloven.

Socialdemokraterne og det radikale venstre har imidlertid ment, at det var rigtigt allerede på nuværende tidspunkt at stille forslag om, at monopoltilsynet efter en forhandling med erhvervs- og forbrugerorganisationerne skal kunne bestemme, at pakkede varer skal forsynes med oplysning om nettovægten.

Når vi ikke vil stemme for dette forslag, så er det — og det vil jeg gerne understrege — ikke, fordi vi har noget imod, at forbrugerne får sådanne oplysninger, slet ikke, men udelukkende, fordi vi ikke vil være med til en ganske tilfældig og stykkevis lovgivning. Socialdemokraterne og det radikale venstre er jo iøvrigt helt enige i, at kvalitetsmærkningskommissionens betænkning bør danne det saglige grundlag for folketingets overvejelser på disse områder, men de tager ikke konsekvensen af denne opfattelse — som de giver så tydeligt tilkende — at vente med lovgivningen, til betænkningen foreligger. Når man som det

radikale venstre helst ser — det må jeg gå ud fra — at tingene koordineres, er det for mig uforståeligt, at det radikale venstre nærer ønske om at lovgive stykkevis, så meget mere som dette lovforslag ikke kræver løsning, fordi der er opstået en akut situation; det er et spørgsmål, der som sagt er drøftet i årevis, og som udvalget vedrørende monopolloven var enigt om at lade ligge, indtil kvalitetsmærkningskommissionens betænkning forelå. Det er det, vi henholder os til, og det kan da vist ikke kaldes for afvisning, medens socialdemokraterne og det radikale venstre nu ændrer synspunkt, uden at der foreligger nogen som helst tvingende grund dertil.

Der er så meget mindre grund til nu at foreslå en ændring, som handelsministeren i lov om uretmæssig konkurrence har en meget vidtgående bemyndigelse til at bestemme, at varer, der sælges til forbrugere, mærkes både med vægt og oprindelsessted. Men det er, som om socialdemokraterne og det radikale venstre ikke har den mindste tillid til, at den højtærede handelsminister vil bruge sin bemyndigelse. Det er, som om det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard kun har tillid til, at monopoltilsynet er i stand til at foretage sig noget på dette område. Jeg for mit vedkommende nærer virkelig tro til, at handelsministeren, der viser så stor interesse for forbrugerne, vil gøre alt, hvad der overhovedet er muligt, for at betrygge disse, og jeg tror også, at denne sag ligger lige så godt i den højtærede handelsministers hænder som i monopoltilsynets. (*Bertel Dahlgaard*: Det tror jeg ikke!). Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard afbryder mig og siger: det tror jeg ikke. Men det ærede medlem, der jo gerne ser alting i sammenhæng, vil i dette tilfælde have, at den højtærede handelsminister skal have en bemyndigelse efter en lov om een ting, og til den samme ting skal monopoltilsynet også have en bemyndigelse. Jeg vil rigtignok ikke håbe, at de to, der får bemyndigelsen, kommer op at slås derom . . . (*Bertel Dahlgaard*: Det gør de ikke!) . . . og jeg synes ikke, det ærede medlem her foreslår, er fornuftigt.

Så kan man naturligvis spørge, om der ikke under denne udvalgsbehandling er kommet ting frem, som har kunnet påvirke

[Weikop.]

os til dog på enkelte punkter at vise imødekommehed overfor ministerens forslag. Jeg vil heroverfor sige, at der af ministeren ikke er givet os mange halmstrå at holde os til — hverken os, venstre og konservative, eller det radikale venstre.

Begrundelsen for lovforslaget har jo vist sig at være meget spinkel, ja, mere end spinkel, også efter at pristalsreguleringen vil blive påvirket i opadgående retning på grund af særpristallets bortfald. Særpristallets bortfald betyder den fordel for lønmodtagerne, at det lønregulerende pristal stiger ca. 1½ point. Det er jo unægtelig en fordel for lønmodtagerne, når pristallets stigning ikke skyldes prisstigning, men en ændret beregningsmåde.

Jeg er ikke klar over, om handelsministeren egentlig har været opmærksom derpå; men skjules kan det dog ikke, at særpristallets bortfald ikke er et så ligegyldigt spørgsmål i forbindelse med dette lovforslag, at det kan forbigås i tavshed, sådan som jeg synes handelsministeren har gjort det.

Det tør måske siges — ja, det kan da vist med sandhed siges — at handelsministeren har haft noget svært ved at finde støtte til sit forslag. Dog har ministeren — det skal indrømmes — fundet støtte for nogle af sine synspunkter i „Andelsbladet“. Den højtærede minister har oplyst, at hun på visse af forslagens områder har støttet sig til de synspunkter, der har været fremsat i „Andelsbladet“. „Andelsbladet“ er sikkert et udmærket blad, men min erfaring er, at det er noget ensidigt. Det må selvsagt blive ministerens sag, om hun vil støtte sig til „Andelsbladet“, men når ministeren overhovedet ikke ville udtale sig om eller give en vurdering af monopoltilsynets stilling til avancestop, synes jeg alligevel, der mangler den rette balance i tingene, så meget mere, som socialdemokraterne tidligere — det vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) — har lagt langt større vægt på monopoltilsynets opfattelse, end jeg f. eks. har gjort. Jeg har altid underkastet både priskontrolrådets og monopoltilsynets opfattelse en grundig vurdering, men jeg har nærmest haft indtryk af, at socialdemokraterne tidligere har sluttet råt, hvad der kommer fra. Jeg må indrømme, at jeg i dette

tilfælde lægger større vægt på, hvad monopoltilsynet siger, end hvad „Andelsbladet“ skriver, men det er, som om ministeren ikke gør det, og det synes jeg man skal belyse ved denne forhandling.

Til belysning af monopoltilsynets stilling til avancestop vil jeg gerne med den højtærede formands tilladelse citere et par sætninger af den skrivelse, monopoltilsynet har sendt til samordningsudvalget den 1. februar 1956. Det hedder deri på side 16:

„En tilsvarende mulighed som den, der under krigen fandtes for at imødegå omkostningsstigninger med besparelser, findes formentlig ikke i øjeblikket, idet det indenfor en kortere periode næppe vil være muligt at gennemføre en sådan avancekontrol, at den kan fremkalde en mere udbredt rationalisering af varefordelingen og forbrugernes indkøbsvaner, end der ville være kommet frem uden indgreb. Det vil derfor som hovedregel være nødvendigt at dække stigende omkostninger med stigende avancer.“

Der står videre på side 17:

„De synspunkter og vurderinger, som er kommet til udtryk i de foregående afsnit, må føre til, at resultatet af en almindelig avancekontrol kun i tilfælde af meget betydelige prisstigninger kan forventes at stå i et rimeligt forhold til de ulemper, som avancekontrollens gennemførelse vil medføre i form af øget administration og besværligheder for erhvervslivet.“

Derudover viser monopoltilsynet gennem eksempler i denne skrivelse, hvor lidt en avancekontrol i 3 omsætningsled faktisk vil komme til at betyde. Det er jo egentlig ret ubegribeligt — synes jeg — at ministeren, der må have været bekendt hermed, har fejlet monopoltilsynets synspunkter af bordet; de var jo kendt, da lovforslaget blev fremsat, og da det kom til første behandling. Jeg ved ikke, om de blev fejlet af bordet eller kom i papirkurven, men jeg synes, det er noget ejendommeligt, at de ikke er kommet med ind i overvejelserne, ganske særlig når man ser hen til de ejendommelige kontrolforanstaltninger, som lovforslaget indeholdt, for det er nemlig kontrolforanstaltninger, der ville føre til, at man skulle passe på 200 000 erhvervsdrivende. Hvis man, meget lavt, regner

[Weikop.]

med — jeg har sagt det samme i udvalget — at kontrollen vil medføre blot 100 kr.s udgift for hver af de erhvervsdrivende, vil det betyde 20 mill. kr. i omkostninger, som forbrugerne naturligvis vil komme til at betale, for efter forslaget må de faktiske udgiftsstigninger indregnes i priserne. Altså, på den ene side en omkostningsstigning på allermindst 20 mill. kr. for erhvervene og måske millionudgifter til statens kontrol, på den anden side monopoldirektoratets opfattelse, at et avancement under de nu foreliggende forhold er uden værdi. Det gør det — da i hvert fald for mig — fuldkommen uforståeligt, at regeringen har fremsat sit forslag, et forslag, som da heller ikke har kunnet gennemføres. Jeg må sige, jeg beklager egentlig, at den højtærede handelsminister har skullet kæmpe for et forslag, hvorom jo den højtærede statsminister i Studenterforeningen ifølge dagspressen skal have sagt, at det måske ikke er så begavet formuleret. Jeg skal skam i modsætning til statsministeren ganske afholde mig fra at sige noget om, hvorvidt forslaget eller forslagsstillerne er begavede eller ej, det kunne aldrig falde mig ind; i stedet for kunne man måske nok udtrykke en stille undren over, at handelsministeren har undervurderet tingets og befolkningens sunde sans ved fremsættelsen af sit forslag.

Hvad er der så blevet tilbage af regeringens forslag bortset fra bestemmelsen om vægtangivelse på pakkede varer? Jo, der er kommet en bestemmelse om, at der skal sættes et arbejde i gang med det formål for øje at sammenligne priserne på varer her i landet med priserne på tilsvarende varer i udlandet for at se, om importbegrensning fører til urimelige prisforhold. Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Karlundborg) sagde, at vi stillede os afvisende. Det har vi ikke gjort. Denne bestemmelse har vi ikke haft noget imod, det har vi udtrykkelig sagt; men hvad vi også har sagt, er dette, at en sådan bestemmelse ikke hører hjemme i en særlig lov, men efter vor mening hører hjemme i vareforsyningsloven. Vi stillede derfor forslag om at opfordre handelsministeren til at ændre vareforsyningsloven således, at vi, venstre og konservative, imødekom både

det radikale venstres og socialdemokraternes tanker på dette område.

Ja, jeg har lov at sige, at vi endog gik videre end socialdemokraterne og det radikale venstre, idet vi foreslog, at der skulle kunne foretages sådanne undersøgelser efter anmodning af interesserede organisationer. Men jeg tør sige, når der nu tales om afvisning, at det var os, der blev afvist, for det var vore forslag, der blev fejlet af bordet. Måske var årsagen den — jeg ved det ikke — at vi ville pålægge handelsministeren at foretage sådanne undersøgelser; medens socialdemokraternes og de radikales forslag går ud på at bemyndige monopoltilsynet til i samråd med direktoratet for vareforsyning at foretage undersøgelserne. . . (Bertel Dahlgaard: Ikke bemyndig!) . . . pålægge monopoltilsynet, undskyld. Men alligevel, her nærer vi dog øjensynlig større tillid, meget større tillid, til handelsministeren, end socialdemokratiet og det radikale venstre; under alle omstændigheder finder vi det rigtigst, at ministeren har ansvaret, også fordi det er ministeren, der skal redegøre for undersøgelsens resultat i vareforsyningsudvalget. Det er da noget ejendommeligt noget, at socialdemokratiet og det radikale venstre i deres forslag på den ene side pålægger monopoltilsynet en opgave og på den anden side pålægger ministeren at redegøre for opgavens resultater i vareforsyningsudvalget, med andre ord: sætter ministeren ud af spillet, sådan at hun skal tage kløene for et arbejde, som det ikke er pålagt hende at udføre. Ærlig talt, mon man ikke er kommet for langt ud med at give bemyndigelser? Vi synes, man skal koordinere tingene, hvor det er muligt, og jeg beklager sandelig, at hverken det radikale venstre eller socialdemokratiet vil tilslutte sig vore tanker. Da vort saglige forslag ikke har vundet tilslutning, må vi stemme imod flertallets forslag.

Tilbage af det hele bliver så ændringsforslagets § 1, som går ud på, at der på anmodning af forbrugerorganisationer kan foretages undersøgelser af pris- og avanceforhold, såfremt monopoltilsynet finder, der er begrundet formodning om, at prisdannelsen er urimelig. Jeg kunne forresten også godt lide at vide: Hvad er forbrugerorganisationer? Det forekommer mig at

[Weikop.]

vere en papir- og beskæftigelsesparagraf. Såvidt jeg kan se, søger man nu at putte noget ind i en ny lov, som vi blev enige om ikke at tage med i monopolloven i fjor; heri er jeg enig med det ærede medlem hr. Anker Lau. Jeg må hævde, at der ikke, siden vi behandlede monopolloven, er sket noget, der begrundet et forslag om en sådan bestemmelse. Vi var dengang ganske enige om, at monopolloven skulle være en varig lov, og vi ønskede den af samme grund ikke tidsbegrænset. Ikke desto mindre rejser man nu de samme spørgsmål igen. Vi vil ikke være med til at skabe usikkerhed om monopollovens formål og administration, og vi vil ikke være med til at forøge administrationen; det er det, man gør med den foreslåede bestemmelse, uden at vi kan se, den er til gavn for nogen.

Det er ikke de vises sten, der er fundet med bestemmelsen om, at der kan sættes prisundersøgelser igang. Den højtærede handelsminister har ikke holdt sig tilbage, når det drejede sig om prisundersøgelser eller om at fortælle offentligheden resultatet af undersøgelserne. Også udfra den betragtning må vi mene, at bestemmelsen er overflødig. Noget helt andet er, at socialdemokraterne ønsker bestemmelsen som en løftestang til at sætte hele prismaskineriet i gang; det gav det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) jo også tydeligt udtryk for for et øjeblik siden.

Jeg er imidlertid ganske enig med det radikale venstre i, at det er en fejlvurdering, når socialdemokraterne tror, at man i en tid med normal vareforsyning kan modvirke urimelige priser eller avancer med papirrestriktioner. Det radikale venstre mener, at måden at gøre det på er at fremme en sund konkurrence og gøre det så let som muligt for forbrugerne at finde frem til de rimeligste priser. Heri er jeg ganske enig med det radikale venstre.

Om forslag til lov om ændring i monopolloven skal jeg kun gøre nogle ganske enkelte bemærkninger.

Vi finder ikke anledning til at forlænge fristen for anmeldelse af prisforhøjelser fra 1. juli 1956 til 1. juli 1958, for det første fordi monopoltilsynet jo altid har lejlighed til at kontrollere prisforhøjelse, og for det andet fordi man ikke har indhøstet

erfaringer for, at det vil være uheldigt at lade anmeldelserne bortfalde. Også dette spørgsmål om tidsfristen har vi drøftet, jeg var lige ved at sige til trivialitet, ved monopollovens behandling, og dengang blev man enig om at sætte fristen 1. juli i stedet for, som det oprindeligt var fastsat, 1. april.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har givet et fortolkningsbidrag til monopolloven. Det står naturligvis enhver frit for at skrive både det ene og det andet, men de forudsætninger, hvorunder monopolloven blev vedtaget, står fast og kan ikke røkkes, hverken af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards eller af monopoltilsynets fortolkning. Det må også stå helt klart, at de fineste jurister i handelsministeriet, de kyndigste jurister og nationaløkonomer i monopoltilsynet, handelsministeren og regeringen har ment, at der ikke findes nogen som helst hjemmel i monopolloven for monopoltilsynet til at afkorte indtjeningen ved at nægte indregning af indtrådte eller indtrædende stigninger i virksomhedernes lønninger og andre omkostninger, for havde det været tilfældet, ville ministeren selvfølgelig ikke have stillet sit forslag til ændring af monopolloven på dette punkt. Nu er den ændring, som ministeren har foreslået, faldet bort, og det må selvsagt betyde, at monopoltilsynets beføjelser ikke bliver udvidet og derfor ikke går videre end de bestemmelser, der står i monopolloven, og de forudsætninger, hvorom der var fuld enighed ved monopollovens gennemførelse.

Jeg skal i så henseende henvise til bemærkningerne til monopolloven og de forhandlinger, der dengang fandt sted, og skal ganske unnlade at drøfte fortolkninger af monopolloven på nuværende tidspunkt. Det eneste rigtige er, at monopolloven nu får lov til at virke efter sin hensigt: ikke at skabe nogen usikkerhed om administrationen, og man så indhøster erfaringer for det tilfælde, at man senere igen skal drøfte monopolloven. Erfaringer har naturligvis ikke kunnet indhøstes i den korte tid, loven har været i kraft, så meget mindre som det endog er således, at nogle af bestemmelserne ikke er trådt i kraft endnu.

Hvis det forslag, som flertallet har stillet, skulle blive vedtaget, beklager jeg, at man skal arbejde også med en prislov i stedet for alene med en monopollov og en lov om

[Weikop.]

vareforsyning. Jeg synes ikke, at det gør det lettere for dem, der skal arbejde med disse love, nemlig erhvervene, og vi må ud fra de betragtninger, jeg her har gjort gældende, og til trods for — det vil jeg gerne understrege — at vi var enige med socialdemokraterne og det radikale venstre på flere punkter, alligevel stemme imod flertallets forslag.

Hvad angår de ændringsforslag og underændringsforslag, som er stillet af det kommunistiske parti, så kan man forstå af den stilling, jeg her har taget, at dem må vi stemme imod.

Bertel Dahlgaard: Det radikale venstre kan tiltræde den affattelse, de to lovforslag nu har fået, og jeg kan udtale tilfredshed med resultatet af udvalgets forhandlinger. Jeg har derfor ikke nødig at trætte tinget med så lange taler, som de tidligere ordførere har holdt.

Den mest afgørende ændring, der er sket, er jo bortfaldet af de tre paragraffer, som påbød, at indehaverne af hver enkelt af de 200 000 industri-, håndværks- og handelsvirksomheder skulle udarbejde prisfortegnelser over hver enkelt vare og have pligt til at indsende meddelelse til monopoltilsynet om enhver fremtidig prisforandring for hver enkelt vare. Jeg tror ikke, jeg bruger for stærke ord, når jeg siger, at det sikkert kan fastslås, at disse bestemmelser ikke lod sig administrere; jeg skal derfor ikke sige mere om dem.

Under forhandlingerne har dernæst den tanke været fremme fra den højtærede handelsministers side, om man da ikke simpelthen kunne forbyde enhver prisstigning, udover hvad stigende omkostninger, derunder stigende lønninger, medførte, men uden enhver kontrol, og den socialdemokratiske ordfører har i så henseende henvist til, at noget lignende gjorde man efter Koreakrigen i 1951. Man glemmer imidlertid, at dengang gjaldt det et begrænset antal varer, hvoraf en betydelig del i forvejen var underkastet prisregulering i henhold til den dækkende prislovgivning og derfor var undergivet prisreguleringskontrollen. Når man dernæst henviser til, at der i 1955 efter gennemførelsen af omsætningsafgifterne ikke måtte ske forhøjelse af brutto-

avancerne, så gjaldt det i det væsentligste kun et enkelt vareområde og kun avanceforhøjelser, der skyldtes de indførte afgifter. Derfor må den højtærede minister nødvendigvis vide, at man ikke kan drage disse sammenligninger med 1951 og 1955, og man må nødvendigvis erkende, at det er umuligt at håndhæve og kontrollere avancebestemmelser for alle varer uden indførelse af et lignende prisreguleringssystem som det, der i sin tid var begrundet i varemangel. I en tid, hvor der er normal vareforsyning, er der ingen anden vej til at hindre urimelige avancer end den at fremme en sund konkurrence mest muligt. Det er dette, ændringsforslaget om en ændret affattelse af forslag til lov om indseende med priser nu tager sigte på.

§ 1 i ændringsforslaget giver mulighed for at konstatere urimelig prisdannelse, hvor der er begrundet formodning om urimelige avancer og priser, og i forbindelse hermed at anvende det offentlighedsprincip, som spiller så stor en rolle i Sverige; og der er ikke her tale om nogen vilkårlighed, der bygger på løse formodninger, således som det ærede medlem hr. Anker Lau var inde på det, idet det er monopoltilsynets skøn, der er afgørende for, om sådanne begrundede formodninger foreligger. Det giver netop den sikkerhed mod et vilkårligt skøn, som erhvervene i en skrivelse efterlyser.

Når det ærede medlem hr. Anker Lau bemærkede, at denne paragraf er en opfordring til at klage, er det en så urimelig udtalelse, at det ligesom hele den række af overdrivelser, det ærede medlem fremsatte, ikke, synes det mig, gør imødegåelse nødvendig. I det hele taget bandlyste det ærede medlem denne paragraf, som svarer til, hvad der i alle kredse i Sverige anses for en naturlig adgang til overfor offentligheden at få belyst faktisk foreliggende avancer, dersom der kan gives en begrundelse derfor, som en ansvarlig og sagkyndig myndighed må godkende. Det er iøvrigt interessant, at netop nu, hvor det ærede medlem hr. Anker Lau holder denne tale, har det ærede medlem hr. Anker Laus partifælle ovre i Aarhus, mejeribrugets formand, hr. Søren Overgaard, sagt — jeg beder formanden om tilfaldelse til at citere:

„Når man ser på, hvilken fordyrelse af

[Bertel Dahlgaard.]

varerne der finder sted fra producent til forbruger, må man komme til erkendelse af, at der her ligger en opgave, som ikke hidtil er blevet løst på en effektiv måde“.

Det kunne jo tyde på, at Søren Overgaard ikke er så helt uimodtagelig for den tankegang, der ligger bagved den bestemmelse, der her indsættes.

§ 2 i ændringsforslaget tager sigte på igennem prissammenligninger at konstatere, om indførselsrestriktioner udnyttes af hjemlige producenter eller handlende, således at en øget konkurrence kan fremkaldes. Det glæder mig meget, at både venstre og konservative i betænkningen giver udtryk for, at de faktisk er enige i denne bestemmelse, idet deres særlige ønsker kun går ud på, at bestemmelsen skulle indføres i vareforsyningsloven i stedet for i denne lov.

Også bestemmelsen i ændringsforslagets § 3 er der faktisk enighed om fra alle sider. Venstre og konservative mener kun, at man burde vente med den i den korte tid, der hengår, til kvalitetsmærkningskommissionen har afgivet betænkning. I det hele taget kan jeg ikke nægte, at det ærede medlem hr. Anker Laus, og det samme gjaldt jo det ærede medlem hr. Weikops, bemærkninger var en række anerkendende ord om det, der står i dette ændringsforslags §§ 2 og 3.

Det ærede medlem hr. Anker Lau citerede kloge ord, der står i den radikale mindretalsudtalelse, som det ærede medlem gav tilslutning til. I det hele taget sad jeg under de to ærede ordføreres tale og kunne ikke andet end blive i stedse bedre humør, idet de to ærede ordførere jo bogstaveligt talt stod og gjorde undskyldninger, fordi de til syvende og sidst ikke ville stemme for §§ 2 og 3 i dette ændringsforslag.

Må jeg iøvrigt sige angående § 3, at man må undre sig over, at den højtærede handelsminister ikke allerede i en vis udstrækning har gennemført mærkning af varepakninger med oplysning om nettovægt, da handels-

ministeriet i henhold til loven om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, som det allerede er nævnt, hele tiden har haft bemyndigelse til at påbyde en sådan mærkning. Jeg kunne tænke mig, at den højtærede handelsminister føler trang til her i dag at redegøre overfor tinget for, hvorfor ministeren ikke har benyttet denne bestemmelse; jeg ønsker imidlertid at understrege, at betydningen af, at en sådan bestemmelse nu indsættes i denne lov, er, at der gives selve monopoltilsynet initiativ og myndighed på dette område, hvad jeg må anse for saglig rigtigt.

Den foreslåede ændrede affattelse af loven betyder da efter mit skøn, at man undgår et mislykket forsøg på at vende tilbage til hele det prisreguleringssystem, som man anvender, når der er varemangel, men at man søger at fremme en sund konkurrence, hvor indførselsrestriktioner og andre foreliggende særlige omstændigheder giver mulighed for urimelige avancer, og det sker, uden at erhvervslivet belemres med utålelige indgreb og tyngende omkostninger.

Med hensyn til monopolloven sker der jo, som det et omtalt, kun den ændring, at den gældende bestemmelse, hvorefter visse monopolvirksomheder og brancher med stærke prisaftaler skal anmelde prisforhøjelser til monopoltilsynet, forinden de sættes i kraft, forlænges i 2 år. Jeg tror, man må erkende, at når denne bestemmelse i fjor ved monopollovens vedtagelse begrænsedes til kun at have gyldighed i et år, var det under påvirkning af, at priserne da var så meget i ro, at en sådan anmeldelsespligt ansås for at have mindre betydning. Den forandring, der er sket i prisudviklingen, giver fuldtud begrundelse for ændringen, som utvivlsomt heller ikke mødes med særlig uvilje hos den heldigvis langt overvejende del af erhvervslivet, der er loyalt indstillet overfor monopoltilsynets virksomhed.

Jeg skal endnu gøre en enkelt bemærkning i anledning af det ærede medlem hr. Thorkil

[Bertel Dahlgaard.]

Kristensens udtalelse, hvori det ærede medlem om en udtalelse i betænkningen sagde, at her skulle ikke gives nye fortolkninger af monopolloven. Det falder mig ikke ind at gøre forsøg på at give nye fortolkninger. Den bemærkning, der her er tale om, og som står i betænkningen, siger, at monopoltilsynet ved sin afgørelse af, om en anmeldt prisforhøjelse skal godkendes, allerede efter loven vil kunne tage hensyn til indtjeningsforholdene. Det er ikke en fortolkning, det udtrykker det rent faktiske, som det formentlig ikke falder nogen, der beskæftiger sig med monopolloven, ind at benægte, og som ærede medlemmer iøvrigt kan få bekræftet også ved at gennemlæse monopollovens §§ 11 og 13. Når jeg har nævnt denne faktiske tilstand i betænkningen, har det den naturlige årsag, at det var et led i begrundelsen for, at jeg ikke har kunnet tiltræde den såkaldte lønbestemmelse i ministerens forslag, og det indeholder selvfølgelig ikke noget som helst i retning af, at der i monopolloven skulle være den samme bemyndigelse, som fandtes i ministerens forslag.

Jeg skal med disse ord anbefale de af udvalgsflertallet stillede ændringsforslag.

Tholstrup: Som jeg tidligere har sagt, er den bedste priskontrol kundernes årvågenhed, medens den hidtidige form for offentlig priskontrol kun har givet husmødrene en falsk sikkerhedsfølelse. De er mere eller mindre vænnet fra at spørge om priserne, idet de ganske simpelt går ud fra, at det er noget, som staten tager sig af. Gennemførelse af den priskontrol, som af et flertal, bestående af socialdemokrater og radikale, er foreslået i § 1 i ændringsforslaget til forslag til lov om indseende med priser, vil, såvidt jeg kan se, ikke give andet resultat end øget administration og ulejlighed, som kunderne på en eller anden måde må betale for. Gennemførelsen af § 1 i ændringsforslaget vil således i realiteten betyde øgede byrder for handelen og dermed højere priser på varerne. Jeg vil i denne forbindelse gerne spørge den højtærede minister, om hun mener at kunne klare sig med det mandskab, der allerede findes i monopoltilsynet, eller om det må formodes,

at det bliver nødvendigt at ansætte nye mennesker til at påtage sig de nye opgaver.

§ 3 i ændringsforslaget kan blive en udmærket støtte og hjælp for de husmødre og andre købere, der gerne vil se sig for, inden de køber, altså en hjælp til at gøre det lettere for dem at vise årvågenhed, som jeg mener er bedre end offentlig priskontrol. Vi har tidligere udtalt os til fordel for, at nettovægten for pakkede varer angives, og ligeledes at priserne kommer frem i vinduet. Vi anser det for betydningsfuldt, at husmødrene kan kigge lidt ind ad vinduerne i de forskellige butikker og sammenligne priserne, inden de går ind i butikkerne. Derfor er det udmærket, at priserne kommer mere frem. Men alt dette har hidtil været en selvfølge i en lang række af progressive forretninger, så mon det ikke ville være kommet af sig selv uden lovgivningen, efterhånden som husmødrene igen blev klar over, at de ikke længere havde nogen barnepige i Nørregade til at tage sig af priserne. Vi kan altså godt tilslutte os § 3.

Vi vil ligeledes anbefale at stemme for § 2 i ændringsforslaget, men vi forstår ikke rigtig affattelsen af stk. 2 i § 2. Hvorfor skal offentligheden ikke have oplysninger om resultatet af disse undersøgelser, således som det er tilfældet efter ændringsforslagets § 1, stk. 2? Det vil jeg også gerne have svar på af den højtærede handelsminister.

Når der er toldbeskyttelse eller importforbud, helt eller delvis, er det naturligt, at samfundet sikrer sig, at den monopolstilling ikke bliver udnyttet, men her bliver opgaven ikke så meget at kontrollere i detailledet, hvor der er nogenlunde konkurrence, men så meget mere i fabrikations- og engrosledet. Paragraffen burde have været en tilføjelse som en naturlig konsekvens til loven om særlig beskyttelse af tekstilindustrien, som socialdemokratiet fornylig har gennemført sammen med de konservative. Jeg vil gerne spørge, om den højtærede handelsminister vil tage den konsekvens af disse undersøgelser, hvis det viser sig, at der efter undersøgernes opfattelse tages urimelige eller for høje priser, at hun vil sørge for, at der kommer fri import der, hvor restriktionerne er med til at opretholde de høje priser. Jeg vil også spørge den højtærede minister, om hun vil

[Tholstrup.]

tage et initiativ, hvis det viser sig, at toldbeskyttelsen udnyttedes til en sådan konkurrencebegrænsning, at den får priserne unaturlig højt op.

Da vi for et år siden behandlede monopolloven, forudsagde vi, at administrationen af det, der blev gennemført, stadig ville være kostbar og uden synderlig værdi. Det har vist sig, at vi har fået ret, og at det havde været bedre, om man havde gennemført retsforbundets forslag, som havde til formål at ophæve al konkurrencebegrænsning, bl. a. ved forbud mod indbyrdes pris aftaler. For at tage et praktisk eksempel gælder det på et enkelt område som mælkehandelen, at man har givet nogle enkelte virksomheder monopol med den virkning, at det ligefrem er forbudt forretninger at sælge billig mælk, ja, man forbyder også forretninger at sælge mælken med sit naturlige fedtindhold. Hvis f. eks. et mejeri ønsker at kapre kunder ved at sætte fedtprocenten op svarende til mælkens naturlige fedtindhold, vil det være imod mælkeмонопоlets bestemmelser, som går ud på at beskytte mælkeforfalskningen og de mejerier, der tager de højeste priser.

Det er nu over 10 år siden krigen holdt op, men man fastholder stadigvæk den restriktion, at mælken kun må indeholde 3,5 pct. fedt. Hvis man lod fedtprocenten stige til de 4 pct., som den indeholder, når den kommer fra kostalden, ville man naturligvis også være nødt til at sætte prisen en lille smule i vejret, men til gengæld ville mælken også blive mere værdifuld. Kcalorieindholdet i mælk med 3,5 pct. fedt ligger på 496, medens det med 4 pct. fedt ligger på 543. Det vil sige, at mælkens næringsværdi stiger med 10 pct., medens prisen kun behøver at stige med 5 pct. Med andre ord, hvis man ophævede den restriktion, at mælken kun må indeholde 3,5 pct. fedt, og tillod, at den nu igen blev solgt med sit naturlige fedtindhold, ville man reelt billigøre mælken med 5 pct.

Jeg vil gerne høre, om den højtærede handelsminister har interesse i at billigøre mælken med 5 pct., eller om vi skal opretholde mælkeforfalskningen, som er direkte i modstrid med det lovforslag, vi her behandler.

Jeg vil resumere mine spørgsmål. Det

første spørgsmål var, om en gennemførelse af ændringsforslagets § 1 vil medføre en række nyansættelser. Det andet spørgsmål var, hvorfor man ikke vil offentliggøre de undersøgelser, der omtales i § 2, stk. 1, når man vil offentliggøre de undersøgelser, der omtales i § 1, stk. 1. Det tredje spørgsmål var, hvilke konsekvenser den højtærede handelsminister vil tage, hvis det viser sig, at der tages for høje avancer på varer, på hvilke der er toldbeskyttelse eller importrestriktionsbeskyttelse. Og det sidste spørgsmål var, om den højtærede handelsminister vil være med til at gøre mælken 5 pct. mere værd for pengene.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Jeg vil gerne takke udvalget for det arbejde, det har udført. Visse udvalgsmedlemmer har jo haft et byrdefuldt arbejde i forbindelse med disse lovforslag.

De to lovforslag, vi her behandler, fik jo en noget ublid modtagelse i det høje ting; og det fremgår af de ærede ordføreres indlæg her i dag, at en positiv indstilling til lovforslagene har haft vanskeligt ved at trænge igennem. Jeg beklager, at det ikke har været muligt at skabe tilslutning til kapitel I i forslag til lov om indseende med priser. Forslaget om et almindeligt avancestop var motiveret af ønsket om så hurtigt og så kraftigt som muligt at dæmme op for prisstigningstendenser. Herigennem ville vi kunne styrke konkurrenceevnen overfor udlandet og hindre, at virkningen af de gennemførte, beskedne lønforbedringer blev ophævet gennem nye prisstigninger, og det er derfor med beklagelse, vi konstaterer, at der ikke i udvalget har kunnet opnås fornøden tilslutning til gennemførelse af det foreslåede avancestop.

Den kritik, der har været fremsat mod de foreslåede avancebestemmelser, har efter min mening skudt en del over målet. Når det har været anført, at der ikke bør gennemføres avancestop i en tid med mere normal vareforsyning, kan jeg ikke tilbageholde en bemærkning om, at man dog sidste forår i forbindelse med det politiske forlig om forbrugsbegrænsende foranstaltninger gennemførte avancebestemmelser indenfor tekstilområdet, hvor forsyningssituationen dog ikke kan siges at være karakteriseret af varemangel.

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

Førstebehandlingen af lovforslaget samt den grundige udvalgsbehandling, der nu har fundet sted, har imidlertid klart vist, at der ikke kan samles flertal i det høje ting for gennemførelsen af et avancestop, hverken i den foreslåede form eller i andre former. Når jeg alligevel har ment at kunne tiltræde de af flertallet stillede ændringsforslag, er det, fordi jeg er af den opfattelse, at lovforslagene også i den form, de vil få efter vedtagelsen heraf, indeholder meget væsentlige fremskridt i forhold til gældende lov. Der må lægges den største vægt på gennemførelsen af såvel bestemmelserne om større offentlighed omkring prisdannelser som af den foreslåede forlængelse af monopollovens § 24.

Enkelte af de ærede ordførere har i dag rejst det spørgsmål, om jeg ved fremsættelse af de to lovforslag har været med til at bryde de almindelige regler for, hvad der er god parlamentarisk skik. Man henviser til, at monopolloven kun er et år gammel, og at den blev vedtaget ved et forlig mellem de fire gamle partier. Afgørende for dette spørgsmål må efter min mening være, om forudsætningerne i dag er væsensforskellige fra de forudsætninger, hvorunder det pågældende lovforslag blev fremsat og vedtaget. Da monopollovsforslaget første gang fremsattes i det høje ting, var situationen den, at priserne var nedadgående, og det gjaldt såvel engros- som detailpriserne. Da lovforslaget anden gang fremsattes i oktober 1954, var dette prisfald afløst af en svag prisstigning. Baggrunden for forslaget tilblivelse og vedtagelse var altså faldende og senere nogenlunde stabile priser. Men hvordan har udviklingen så været i det år, der er gået siden lovens vedtagelse? Fra marts 1955 til april 1956 er pristallet steget med ikke mindre end 26 points. Jeg mener derfor, at jeg har været ikke alene berettiget til at tage spørgsmålet om supplerende lovgivning op, men at jeg også har haft pligt til at følge udviklingen og pege på, om denne tilsiger ændringer i den bestående lovgivning på disse områder.

Det glæder mig derfor, at der har kunnet skabes flertal for at fastholde prisstoppet i monopollovens § 24 indtil den 1. juli 1958.

§ 2, stk. 1, i ændringsforslaget til lovforslaget om priser, hvorefter det påhviler

monopoltilsynet i samarbejde med vareinspektoratet at søge priserne her i landet belyst i forhold til tilsvarende priser i udlandet, har jeg kunnet tiltræde. Jeg vil gerne understrege, at den problemstilling, der er rejst i denne paragraf, ikke er ny for regeringen, idet man indenfor administrationen allerede har haft et samarbejde i gang mellem direktoratet for vareforsyning og monopoltilsynet — dette samarbejde er understreget ved, at direktøren for vareinspektoratet sidder som næstformand i monopoltilsynet — og man har allerede haft en række prisundersøgelser, således vedrørende gulvklude, handsker og margarineolie. Disse undersøgelser har dokumenteret, hvor vanskeligt det er at stille materialet op på en sådan måde, at såvel produceren som importøren kan tilslutte sig undersøgelsens resultater, og selvom en sådan tilslutning ikke bør kræves, vil det dog være naturligt, at man søger kontakt med de sagkyndige kredse for at få de bedst mulige undersøgelsesresultater frem.

Man står ved disse undersøgelser overfor mange problemer, bl. a. sammenligning af varetyper, varekvaliteter, leveringsvilkår og service, og disse sammenligninger kan være vanskelige; jeg vil ikke med dette sige, at man ikke skal give sig i kast med opgaven, men blot advare imod, at man stiller for dristige forventninger til resultaterne. Når man skal drage konsekvenserne af en sådan prissammenligning — det er også svar til det ærede medlem hr. Tholstrup — må man være opmærksom på, at hensynet til den indenlandske prisudvikling ikke kan være eneafgørende, sålænge forholdene tvinger os til at tage vidtgående hensyn til udviklingen på betalingsbalancen, ligesom de handelspolitiske interesser kan spille ind ved importens tilrettelæggelse. Det er indlysende, at den importregulering, der er nødvendig af valutariske grunde, ikke bør kunne misbruges til opnåelse af urimelige priser og avancer på det indenlandske marked; men hensynet til prisudviklingen må altså afvejes overfor hensynet til valutastillingen.

Hvis jeg til slut skal prøve at resumere, hvorfor jeg trods alt har kunnet tiltræde lovforslagene i den skikkelse, de nu vil få, kan jeg sige, at det først og fremmest skyldes, at prisstopbestemmelserne i monopol-

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

lovens § 24 nu forlænges for de kommende to år. Jeg vil i denne forbindelse gerne sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at jeg tror ikke, det ærede medlem nøje har gennemlæst den nugældende lovs bestemmelser, for de går ud på, at det er en forudgående kontrol, prismyndighederne skal udøve overfor alle de varer, der er omfattet af monopolloven. Endvidere ser jeg det som et stort fremskridt, at forbrugerne får den håndsrækning, som loven om indseende med priser vil betyde. Jeg ville have fundet det naturligt, om vi i denne lov havde fået samlet samtlige de bestemmelser, der handler om, hvordan man gør det lettere for forbrugerne at overse markedet; men vi har nu i betænkningen nøje fået præciseret, hvilke bemyndigelser der er til prismærkning og prisskiltning, og vi har i den ene af de nu foreslåede paragraffer fået bestemmelsen om oplysning om nettovægt, som jeg tillægger overordentlig stor betydning. Der blev raillet noget over, at jeg for at få vægtbestemmelsen igennem bl. a. havde støttet mig til en artikel i „Andelsbladet“. Det var en fuldstændig saglig artikel, som der ikke var noget ensidigt ved, og jeg vil til enhver tid have lov at støtte mig også til artikler i „Andelsbladet“; jeg tror, det er bedre end f. eks. at støtte sig til „Berlingske Aftenavis“, som det ærede medlem hr. Weikop gjorde sidste gang — nej, det var vist det ærede medlem hr. Anker Lau, eller måske begge de ærede medlemmer gjorde det.

Jeg havde på det tidspunkt ikke haft tid at læse „Berlingske Aftenavis“. En af de ting, man førte frem, var, at der i denne undersøgelse fra prismyndighedernes side havde stået, at såfremt man gennemførte et avancement, ville dette medføre et langt større kontrolapparat end det, vi havde under krigen; det stod som overskrift i „Berlingske Aftenavis“, blev der sagt. Det står imidlertid intet sted; jeg har prøvet, om jeg kunne finde det i redegørelsen, men jeg har ikke kunnet finde det; jeg har også haft lejlighed til at forelægge det direkte for direktoratet, men det mener heller ikke at kunne lægge navn til en sådan udtalelse.

Det ærede medlem hr. Tholstrup stillede mig nogle direkte spørgsmål, bl. a. om gennemførelse af disse lovbestemmelser ville

medføre forøget mandskab i monopoltilsynet. Det er jo vanskeligt at sige på dette tidspunkt; vi ved ikke, hvor mange anmodninger vi vil få om at iværksætte undersøgelser, men vi regner i hvert fald foreløbig med at kunne klare os med det mandskab, der er. Dernæst var der spørgsmålet om offentlighed med hensyn til § 2. Jeg er personlig tilhænger af den størst mulige offentlighed omkring forhold som disse. Spørgsmålet om de højere priser har jeg svaret på, og med hensyn til mælkens fedtindhold vil jeg sige, at for mig er det mere afgørende, at prisfaldet får lov at slå igennem, end at vi i øjeblikket får en kvalitetsforbedring.

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg har et par enkelte bemærkninger at gøre, først til det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Det ærede medlem mente, at det ændringsforslag, der er stillet vedrørende monopolloven, gik ud på at forlænge denne lov for to år, og det ærede medlem mente, at denne forlængelse nok ville være sket alligevel. Der tror jeg det ærede medlem tager fejl. Det, det drejer sig om, er en forlængelse af den bestemmelse, der står i § 24, og som går ud på, at man kun må forhøje priserne på visse varer og tjenesteydelser, som er opført på en særlig fortegnelse, efter forudgående tilladelse. Deri ligger netop en gennemførelse af det princip, som det ærede medlem heroppefra — og jeg synes med nogen ret — gjorde så stærkt gældende, og når denne bestemmelse nu bliver forlænget, foreligger der en mulighed for at tage mere med under dette område.

Det ærede medlem mente, at prisundersøgelser ikke var meget værd. Jeg har nu den opfattelse, at hvis sådanne undersøgelser foretages og bringes til offentlighedens kundskab, vil de dels være overordentlig nyttige som vejledning, men de vil også have, skal vi sige, en præventiv virkning.

Når det ærede medlem i indledningen til sine bemærkninger talte om, at vi fra vor side skulle have erkendt at have begået en uret, og at vi skulle have forhindret arbejderne i at opnå højere løn, og lignende betragtninger, er dette noget, der alene står for det ærede medlems egen regning, og ikke noget, der er givet udtryk for fra vor side.

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Det ærede medlem var noget fornærmet over, at vi, som han udtrykte sig, havde bundet os til en aftale i udvalget og derfor ikke kunne stemme for eventuelle fornuftige ændringsforslag her. Det ærede medlem var dog så fornuftig at føje til, at han kunne selvfølgelig ikke foregøgle os nogen mulighed for, at der ville være blevet flertal for hans forslag, selvom vor stilling havde været en anden, og jeg tror, at det var fornuftigt af det ærede medlem at tage dette forbehold, for vi har jo allesammen været klar over, hvordan stillingen var. Vi var klar over, at kunne der opnås flertal for en eller anden ordning i udvalget, så var der også mulighed for at føre den igennem her i salen, men kunne et sådant flertal ikke opnås i udvalget, ville der med den stilling, der forud var tilkendegivet i salen, ikke være nogen muligheder her.

Det ærede medlem udtrykte den opfattelse, at der ikke var gjort tilstrækkeligt for at sætte ind på at få gennemført et pris- og avancementstop, og det kan det ærede medlem jo påstå fra nu af og til dommedag. Men jeg synes, at det ærede medlem, hvis han har den opfattelse, og hvis han vil føre agitation på den opfattelse — og det har jeg indtryk af — skylder at give en, om jeg så må sige, brugbar anvisning på, hvad der kunne være gjort udover, hvad der er gjort. Det er jo så nemt her at udslynge en påstand om, at der ikke er gjort tilstrækkeligt. Jeg synes, at en sådan påstand bør bilægges nogen anvisning på, hvad der yderligere kunne være gjort, som ville have været effektivt.

Må jeg til de to ordførere for venstre og det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Anker Lau og det ærede medlem hr. Weikop, sige, at det undrede mig lidt at høre deres, det må jeg vel nok sige, ganske omfangsrige taler. De går jo ud fra det postulat, at de ændringsforslag, der er stillet af udvalgets flertal og tiltrådt af den højtærede handelsminister, er så og så umulige eller så og så overflødige. Det undrer mig derfor noget, at det skulle være nødvendigt i en sådan grad at argumentere derimod. Det giver en lille fornemmelse af, at der måske nok alligevel har været noget deri, siden de to ærede medlemmer skulle udfolde så store anstrengelser.

Det vil næppe være velkomment, om jeg på dette tidspunkt gik ind på en udførlig imødegåelse, men jeg vil dog alligevel gerne gøre et par enkelte bemærkninger.

Navnlig det ærede medlem hr. Anker Lau holdt jo en meget rørende tale om det private erhvervslivs velsignelser, hvor udmærket det var o. s. v. Jeg er enig med det ærede medlem i, at det stort set arbejder godt, men jeg tror på den anden side, at man i det private erhvervsliv er indstillet på at tage de avancer, man kan få, og jeg har ikke helt det ærede medlems tyrkertro på, at konkurrencen, således som forholdene er i dag, er tilstrækkelig effektiv og virker tilstrækkeligt til, at man kan føle sig fuldstændig betrygget med hensyn til de avancer, der opnås.

Det har jo nogle gange været omtalt, at monopoltilsynet har givet en redegørelse til samordningsudvalget. Denne redegørelse var bilagt nogle prisundersøgelser, der bl. a. har omfattet prisudviklingen og avanceudviklingen for fødevarer fra 1949 til 1955, og efter den opfattelse, man fra liberal side hævder, må det vel ligge sådan, at fra 1949 til 1955, hvor der er blevet større varemængder, færre prisrestriktioner, færre restriktioner i det hele taget, hvor konkurrencen altså har fået lov til at gøre sig stærkere gældende, skulle man vel kunne regne med, at også avancerne, var blevet mindre. Men de undersøgelser, som er foretaget, og som vi har fået sort på hvidt, viser jo, at avancerne tværtimod har haft en stigende tendens; og går man dem efter i enkeltheder, vil man se, at de enkelte områder, hvor der har været en faldende tendens, er områder, hvor der stadig er en kontrol med prisforholdene, medens der navnlig har været en stigende tendens, hvor restriktionerne er ophævet og afløst af fuldkommen fri konkurrence. Jeg skal gerne medgive, at der er ikke tale om så store udsving, men der er i alt fald tale om udsving i den modsatte retning af den, man skulle have ventet efter de herrer liberalisters opfattelse af tingene, og det kan nok bidrage til at give os andre en vis skepsis og få os til at mene, at vi kan ikke lade være med herfra at beskæftige os med disse forhold.

Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Weikop, der havde en bemærkning om,

[Poul Hansen (Kalundborg).]

om ikke brugsforeningerne var tilstrækkelige til prisregulering. Jeg tror, de betyder adskilligt; jeg tror, at de ville betyde adskilligt mere, hvis det købende publikum virkelig var klar over, hvad der prismæssigt kan opnås ved at foretage sine indkøb i brugsforeningerne. Det fører mig over til, at det efter min mening er meget vigtigt for os at gøre så meget ud af offentlighedsprincippet som muligt, og her kan jeg jo også henvise til, hvad der er anført i redegørelsen fra monoptilsynet netop både om risikoen for avancestigning på forskellige områder og om, hvad der gennem offentlighedsprincippet og dets gennemførelse kan gøres for at modvirke dette.

Må jeg endelig vedrørende de bemærkninger, som blev gjort om Danske Husmødres Forbrugerråds henvendelse til udvalget, sige, at jeg tror jo nok, det var en meget hårtrukken fortolkning, der af de ærede medlemmer blev lagt i denne henvendelse, og jeg kunne godt tænke mig, at man indenfor forbrugerrådet nu ville gøre sig sine overvejelser over, hvad denne henvendelse her er blevet anvendt til.

Og så lige tilsidst en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Weikop. Det ærede medlem anstillede sammenligning mellem forholdene i 1951 og i 1955 og nævnte i den forbindelse, at medens han var handelsminister, skulle man vende og dreje hver en shilling og dollar, og nu skulle altså forholdene — forstod jeg — være anderledes; dengang, sagde det ærede medlem, købte vi kun i udlandet for så og så mange penge biler, medens der i 1954 blev importeret otte gange så mange. Jeg vil gerne have lov at spørge det ærede medlem hr. Weikop: Skal dette forstås som en bebrejelse mod regeringen for den bilimport, der har fundet sted i 1954 og 1955? Jeg er meget interesseret i at få at vide, om denne import, som ikke mindst har fundet sted efter pres fra, skal jeg sige, højre side i salen, skal betragtes på den måde, og om dette skal anvendes som angrebsstof imod os. Det kan jo også give os et og andet at tænke over.

Anker Lau: Må jeg sige til det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), at det, vi har imod disse forslag, er det, de

kan bruges til. Det er en anklage, der rettes mod erhvervslivet. Det er det, vi finder uberettiget, og det ærede medlems indlæg i første omgang har egentlig understreget, at vor antagelse ikke er helt ubegrundet.

Nu sagde det ærede medlem, at erhvervslivet vil formentlig tage de avancer, det kan få. Jeg havde nær sagt: ja, naturligvis. Under konkurrencens vilkår vil man tage den avance, man kan få, og det er rimeligt; man må nemlig også tage eventuelle tab. Det er mig fuldkommen ubegribeligt, at mennesker ikke kan kæde disse to ting sammen. Man skal se en erhvervsvirksomheds resultat over et tidsrum og se, hvad der så bliver tilbage. Det er en blanding af tab og fortjeneste. Man kan ikke sige, at erhvervsvirksomhederne skal tage tabet, når det går nedad, når der er risiko, og så, såsnart konjunkturerne giver chance for at tjene noget, gå til priskontrolrådet og sige: tak, det skal vi ikke have noget af. Det er en fuldkommen mangel på forståelse af erhvervslivets hele måde at arbejde på. Det er da givet, at under konkurrencevilkår er risikoen større, og jeg kan ikke undre mig over, at man hist og her i disse perioder har forsøgt at forhøje avancen, hvor konkurrencen har gjort det muligt, for at imødegå den større risiko, man er ude for under konkurrencen. Det skal man forstå, ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg). Jeg ved godt, at det ærede medlem ikke forstår det, men jeg forsøger at forklare ham det i håb om, at det skal lykkes engang — jeg tror ikke rigtig på det mere.

Vedrørende forbrugerrådet vil jeg sige, at jeg synes ikke, man skal tage glorien af forbrugerrådets henvendelse, for denne henvendelse var sund og rigtig og tjener forbrugerrådet til ære i den situation, der forelå.

Må jeg sige til den højtærede minister, at jeg tror nu, ministeren skal være glad for, at det oprindelige forslag ikke blev gennemført. Det er der vist almindelig enighed om. Jeg tror heller ikke, vi skal sige så forfærdelig meget om det forslag, for hvad konsekvensen af det ville blive, hvad der ville være kommet ud af det, er skildret bedre af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard end af nogen anden.

Med hensyn til avancestoppet, som blev

[Anker Lau.]

gennemført for manufakturvarer, var det en fejl, at det blev gennemført. Det er måske det, som har skabt en stor del af den nu herskende krise, i hvert fald en meget stor del af angstelsen for, hvad der vil ske den dag, dette falder væk. Forudsætningerne har ændret sig, sagde den højtærede minister fra det ene år til det andet; dengang var der tale om nedadgående priser. Ja, når der er nedadgående priser, når der er risiko, når der er tab i luften, kan man få lov til at drive erhverv nogenlunde frit, men den dag, der er blot den mindste smule stigning og måske mulighed for opsparing, alt det, der skal til for at konsolidere en virksomhed, siger man: tak, dette er urimeligt. Det kan man ikke være bekendt overfor et erhvervsliv, der arbejder så godt som det danske, og det er årsagen til, at jeg i mit første indlæg sagde, at man ofte her i det høje ting møder en næsten håbløs mangel på forståelse af erhvervslivets forudsætninger. Det er beklageligt, at det skal konstateres igen, men det er der ikke noget at gøre ved. Sådant er forholdet, og jeg vil håbe, at det engang vil lykkes at få det ændret.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard synes at være i et udmærket godt humør i dag — jeg forstår egentlig ikke hvorfor — og det er naturligvis altid behageligt. Jeg vil gerne understrege, at de kloge ord, jeg citerede, som det ærede medlem har skrevet, virkelig var kloge; han skulle blot have holdt sig til dem. Hvis han ikke havde fortsat med i slutningen af betænkningen at tale om § 1's velsignelser, tror jeg, at vi var nået et stykke videre, nået til noget, der virkelig var mening i og virkelig var forsvarligt. Jeg mener — det vil jeg have lov til at sige — at det, der vedtages her i dag, er uforsvarligt overfor det danske erhvervsliv og dets udvikling.

Så citerede det ærede medlem nogle udtalelser af hr. Overgaard i Aarhus. Jeg har naturligvis ikke mulighed for at påvirke, hvad hr. Søren Overgaard siger i Aarhus, men det er efterhånden blevet et slagord her i landet, især når det er producenter, der taler, at på vejen fra producent til forbruger sker der ting, som ikke er rigtige. Vi har haft så mange undersøgelser i tidens løb, så megen kontrol, både priskontrol og

monopolkontrol, og det er trods alt ikke lykkedes at påvise noget epokegørende på disse områder. Det er noget, konkurrencen må afgøre. Hvis hr. Søren Overgaard mener, at der kan tjenes noget ved, at han finder en anden måde at sælge sine varer på, kan han gøre det; der er intet, der forhindrer ham i det. Det er et slagord, der anvendes af visse interesser, både erhvervsmæssige og politiske. (*Bertel Dahlgaard*: Det kan også være et venstreslagord!). Det behøver det ikke at være. Det er formentlig et mejerislugord, men det er en anden ting.

Så sagde det ærede medlem, at jeg var inde på en lang række overdrivelser. Jeg håber, det ærede medlem har ret. Jeg håber det, men jeg tror det ikke, og hvis det er ikke er overdrivelser, hvis den udvikling, som jeg har skildret her i dag, kommer, får det ærede medlem et ansvar at bære.

Weikop: Den højtærede minister nævnte før artiklen i „Berlingske Aftenavis“ fra den dag, vi havde første behandling af lovforslaget. Jeg vil i den anledning gerne spørge: Kendte ministeren ikke den dag: monopoltilsynets beretning af 1. februar? Det er den, jeg har omtalt i mit første indlæg; den siger meget, og det var delvis den, artiklen i „Berlingske Aftenavis“ refererede. Jeg ved ikke, om den har været refereret forkert på visse punkter, men vi fik ikke dengang nogen som helst oplysning om den meddelelse, som monopoltilsynet havde sendt samordningsudvalget.

Den højtærede minister kommer egentlig aldrig ind på nogle af de betragtninger, man gør gældende, men taler næsten altid om noget andet. Den højtærede minister sagde, at når vi kunne lave et avancementstop i 1955, vil det også være rigtigt at gøre det igen i dag. Jeg vil gøre opmærksom på, at da der i 1955 blev lavet et avancementstop — som vi ikke gav tilslutning til — var det under ganske andre omstændigheder. Men gør det ikke det fjerneste indtryk på den højtærede minister, at efter at et avancementstop omfattende 70 000 virksomheder har været i kraft et år, har kun 11 søgt om forhøjelse af bruttoavancen? Gør det virkelig ikke et sådant indtryk, at man spørger: Ja, men behøver vi så egentlig at have et sådant avancementstop?

Den højtærede minister nævnte „Andels-

[Weikop.]

bladet“. Det var mig, der sagde, at jeg syntes, bladet var noget ensidigt. Jeg kan godt forstå, at den højtærede minister ikke synes det, og jeg kan selvfølgelig ikke bebrejde den højtærede minister, at ministeren tillægger, hvad der står i „Andelsbladet“, stor betydning. Det skal jeg naturligvis ikke finde på at kritisere. Men det er jo egentlig ganske ejendommeligt, at „Andelsbladet“ kan føres i marken i denne sag for regeringens synspunkter, men når Håndværksrådet, Industrirådet, Provins-handelskammeret, Grosserer-Societetets Komité og Butikshandelens Fællesråd retter en henvendelse, er det, ligesom det slet ikke går ind i den højtærede ministers overvejelser, hvad så betydende organisationer skriver. Jeg synes dog, det var værd også at komme ind på de synspunkter, som vore store, betydende organisationer fremsætter, når man drager frem, hvad der står i „Andelsbladet“.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) spurgte mig, om jeg ville bebrejde nogen, at der var sket en forøget bilimport, og det ærede medlem sagde, at det var under pres fra salen til højre, det skete. Ja, men mon det ærede medlem ikke, hvis han tænker over det, kan huske lidt om, hvor det stærkeste pres kom fra? Det kom ikke fra højre side i salen. Men lad det nu være. Jeg synes, det er helt udmærket, at der er så stor import som muligt, så stor som betalingsbalancen tilsiger, men det, jeg påviste ved mine udtalelser, og som jeg tror det ærede medlem vil kunne forstå, var, at der var en så betydelig forskel på forholdene i 1951 og i 1956, at vi dengang kun kunne importere for 80 mill. kr. biler, og nu kan der importeres for over 500 mill. kr.

Aksel Larsen: Jeg bekender, at jeg har lidt vanskeligt ved at forstå det meget langstrakte og meget voldsomme slagsmål, der foregår her i salen mellem tilhængerne af de reviderede forslag og modstanderne af, at der overhovedet sker noget. Jeg forstår

det ikke, fordi jeg ikke kan se, at det, der foreligger fra udvalgsflertallet, er af så væsentlig eller indgribende betydning, at det er sådan et slagsmål værd. Men det kan naturligvis være min egen skyld, og jeg kan kun konstatere, at jeg ikke kan forstå det.

Til det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) vil jeg sige, at det er muligt, jeg har i sinde at drive agitation med mine standpunkter. Hver gang kommunisterne fremlægger et standpunkt, får vi at høre fra regeringspartiet, at vi agter at drive agitation. Hvis vi driver agitation, er det noget uartigt, noget urenligt, men hvis socialdemokratiet gør det, er det derimod noget yderst sagligt og prisværdigt. Sådan er det nu engang, sådan er, om jeg så må sige, naturlovene her i tinget, og dem kan vi naturligvis ikke ændre. Jeg har imidlertid ikke taget mit standpunkt med henblik på, hvilken agitation der kan drives på det, men jeg er nødt til at sige, at her sprang regeringen op som en løve og faldt ned som et noget andet dyr, da den forkyndte, at ganske vist begår vi uret mod arbejderne, men så skal de til gengæld få et prisstop.

Så kommer regeringen med noget, der skal forestille et prisstopforslag; og det, vi stilles overfor i dag, er det lidet, der blev ud af det. Vi har ellers fået at vide i det, som altså ikke er agitation, men saglighed, at arbejderne måtte finde sig i indgrebet i konflikten, fordi det var så uhyre vigtigt at bevare den nuværende regering på grund af dens storstilede reformprogram, som kun ville blive gennemført, hvis den blev siddende. Her har vi en del af det storstilede reformprogram, og jeg overdriver vist ikke, når jeg siger — selvom jeg ikke har været medlem af udvalget — at såsnart lovforslagene kom til udvalgsbehandling, opgav regeringen og dens partifæller uden sværds slag de forslag, man havde fremsat, og fandt sig i, at det blev det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der kom til at skrive, hvad der havde udsigt til at blive lov. Men lad det nu være.

[Aksel Larsen.]

Det kan vi diskutere andetsteds, hvis det ærede medlem er interesseret i det. Og lad os så holde os dels til ændringsforslagene fra udvalget og dels til vore ændrings- og underændringsforslag. Jeg har ikke fået leveret noget, der kunne ligne en argumentation for, at vore ændringsforslag var urimelige eller uberettigede, og må derfor naturligvis opretholde dem.

Jeg bliver af såvel det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) som af den højtærede minister gjort opmærksom på, at ændringsforslaget til forslaget om ændringer i monopolloven ikke går ud på en almindelig forlængelse af monopolloven, men på en forlængelse af bestemmelserne i § 24, og det erkender jeg er rigtigt; men i fortsættelse af denne korrektur til mine udtalelser bebrejder man mig, at jeg ikke synes, det er aldeles udmærket, at man nu vil forlænge § 24's gyldighed med to år. Den bebrejdelse er jeg ikke i stand til at stikke i lommen. I udvalgsbetænkningen står der under afsnittet om forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger, at et flertal indstiller lovforslaget til vedtagelse i den affattelse, det vil få, hvis det pågældende ændringsforslag bliver vedtaget, og så står der videre:

„Et mindretal indenfor flertallet (de socialdemokratiske medlemmer af udvalget) beklager, at det ikke har været muligt at opnå tilslutning til den foreslåede ændring af monopollovens § 24.“

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) beklager på tryk i betænkningen — og han har formodentlig tilslutning af sin partifælle handelsministeren — at han ikke kan gennemføre det oprindelige forslag om ændring i monopolloven. Derpå bebrejder man os, at vi ikke med begejstring tilslutter os tanken om at smide denne af ministeren foreslåede ændring væk og tage noget helt andet.

Nej, undskyld, dér kan vi altså ikke følge med. Vi tror stadigvæk, at selvom ministerens forslag ikke var helt ideelt, var det, ministeren foreslog vedrørende monopolloven, i hvert fald bedre end det ændringsforslag, der her er kommet fra udvalgets flertal, og derfor har vi ikke anden mulighed

end at stemme imod dette ændringsforslag.

Tholstrup: Når man har hørt de forskellige indlæg her i dag og ved første behandling, står det klart, at der er ingen, der venter ret meget kød på det ben. Der ventes faktisk slet ingenting. Derfor kan jeg ikke andet end udtrykke min skuffelse over, at den højtærede minister ikke med større interesse går ind for den tanke, jeg fremsatte, og som dog indebærer den mulighed, at mælkens kvalitet forbedres, så den bliver 3 øre mere værd, hvilket svarer til, at den bliver 3 øre billigere. Man ønsker billigere varer, det kan man ikke altid få, men hvis man gjorde varernes kvalitet bedre, var der nået et resultat ad en anden vej.

Jeg foreslog for 3—4 uger siden at forhøje fedtprocenten i mælken fra 3½ til 4 pct. Nu forleden dag læser vi, at formanden for mejeriernes fællesorganisation, hr. Overgaard i Aarhus, også er gået ind for den tanke, men ud fra en anden bevæggrund, nemlig for at få aflastet smørmarkedet, som netop i disse dage trænger allermost til en aflastning. Hvis vi følger dette forslag, kan vi i hvert fald få så meget ud af diskussionen, at husmødrene sparer 5 pct. på deres mælkeindkøb, og det er da også noget at tage med.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Der er lige et par ting, jeg gerne vil gøre opmærksom på. Først er der spørgsmålet om forbrugerrådets stilling til det foreliggende lovforslag. I den forbindelse skal jeg oplyse, da det nu er trukket frem her i dag, at det til enhver tid har været forbrugerrådets standpunkt ikke at tage stilling til de spørgsmål, der herinde splitter parterne, men at holde sig til det, der er forbrugerrådets hele formål, og det er derfor, det har taget stilling til visse særlige bestemmelser i lovforslaget.

Det ærede medlem hr. Anker Lau mente, at såsnart der var den mindste smule stigning i priserne, skulle man til at gribe ind. Det er dog vist at undervurdere prisstigningerne en smule.

Det ærede medlem hr. Weikop spurgte, hvorvidt jeg kendte monopoltilsynets betretning, da lovforslaget var til første be-

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

handling her i tinget. Det gjorde jeg, men jeg kendte ikke „Berlingske Aftenavis“s stillingtagen dertil. Det var den, der blev diskuteret, og jeg påviste, at den ikke var korrekt.

Jeg har naturligvis læst erhvervsorganisationernes indstilling til de fremsatte lovforslag og læst dem med interesse, men man kan vel næppe sige, at de er mindre ensidige end artikler i „Andelsbladet“.

Det undrede mig forøvrigt netop fornylig, at erhvervsorganisationer fandt sig foranlediget til at komme med en protest overfor en lov som mælkeloven, og jeg fandt det særlig påfaldende, at både rederiforeningen og Assurandør-Societetet blandede sig i, hvordan den mælkelov skulle se ud, som vi skulle vedtage her i det høje ting.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede mig det spørgsmål, om § 24 i monopolloven, således som den nu ændres, er noget værd eller ej. Jeg vil gerne endnu en gang sige, at jeg forstår ikke, at det ærede medlem ikke tillægger det værdi, at vi igennem den bestemmelse bevarer prisstop for en række varer, der er underkastet monopolistisk prisdannelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om indseende med priser.

Ændringsforslag nr. 1 udenfor betænkningen af *Aksel Larsen, Ragnhild Andersen* og *Alfred Jensen* (se sp. 4777)
forkastedes med 153 stemmer mod 8.

Ændringsforslag nr. 2 udenfor betænkningen af samme forslagsstillere (se sp. 4777)
forkastedes med 153 stemmer mod 8.

Underændringsforslaget udenfor betænkningen, opført som nr. 3, af samme forslagsstillere (se sp. 4778)
forkastedes med 153 stemmer mod 8.

Underændringsforslaget udenfor betænkningen, opført som nr. 4, af samme forslagsstillere (se sp. 4778)
forkastedes med 153 stemmer mod 8.

Formanden: Efter anmodning skal jeg lade foretage delt afstemning over ændringsforslaget i betænkningen om en ny affattelse af lovforslaget, således at der stemmes over de enkelte paragraffer.

Ændringsforslagets § 1
vedtoges med 84 stemmer mod 66; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagets § 2
vedtoges med 90 stemmer mod 60; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagets § 3
vedtoges med 90 stemmer mod 61; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagets § 4
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget, således ændret, og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Derpå foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger.

Ændringsforslaget om en ny affattelse af lovforslaget og teksten i den således ændrede affattelse
vedtoges med 84 stemmer mod 74.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte [af Paabøl].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2113, fremsættelsen i tidenden sp. 4521).